

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra politologie a evropských studií

Nikola Fridrichová

Prípadová štúdia vzťahov Ruska a Talibanu v období 2015-2021

Case study of relations between Russia and Taliban in period 2015-2021

Balakárka práca

Vedúci práce: Mgr. Markéta Žídková, Ph.D., M.A

Olomouc 2022

Čestné prehlásenie

Čestne vyhlasujem, že som túto bakalársku prácu spracovala samostatne a že všetku použitú literatúru a ďalšie pramene som v bakalárskej práci vyznačila.

Olomouc 29. 4. 2022

.....
Nikola Fridrichová

Chcela by som sa poďakovať Mgr. Markéte Žídkové, Ph.D., M.A za pomoc a trpezlivosť pri vedení mojej bakalárskej práce. Taktiež by som sa chcela poďakovať svojej rodine a priateľom, ktorí mi boli oporou počas písania tejto práce

Obsah

<i>Úvod</i>	5
1. Historický kontext	10
1.1. Afganistan od 19. storočia do roku 1979.....	10
1.2. Sovietska vojna v Afganistane	12
1.3. Občianska vojna, vznik a vzostup Talibanu	14
1.4. Taliban, Al-Kaida a 9/11	15
2. Geografia a geopolitka	17
3. Vývoj ruského postoja voči Talibanu	21
3.1. 2015.....	21
3.2. 2016.....	23
3.3. 2017.....	26
3.4. 2018.....	30
3.5. 2019.....	32
3.6. 2020.....	35
3.7. 2021.....	37
Záver	41
Literatúra:	45
Abstrakt	50
Abstract	51

Úvod

Pre pochopenie vzťahu medzi Ruskom a Talibanom je potrebné poznať kontext ich vzťahu, históriu a dôležitosť územia Afganistanu pre Rusko. Afganistan je historicky miestom, o ktorého kontrolu, prípadne zahrnutie do svojej sféry vplyvu, sa pokúšali mnohé veľmoci. Rusko nie je v tomto prípade výnimkou. História ruského záujmu o územie Afganistanu siaha do 19. storočia, počas ktorého sa cárské Rusko výrazne rozšírilo na území strednej Ázie a Veľká Británia sa obávala možného preniknutia Ruska na juh, kde mala Veľká Británia svoju významnú kolóniu, Britskú Indiu. Bol to práve Afganistan, ktorý sa ocitol medzi týmito impériami a ich súperením. Výsledkom boli anglo-afganské vojny (1839-1842, 1878-1881) a koloniálna „veľká hra“ medzi Ruskom a Veľkou Britániou. Afganistan v tomto období priamo hraničil na juhu s Britskou Indiou a na severe s cárskym Ruskom, preto bolo pre Afganistan neutrálne postavenie v medzinárodných vzťahoch otázkou prežitia.

Neutralita sa v Afganistane hlboko zakorenila v priebehu 20. storočia. Bolo to najmä v období po druhej svetovej vojne, kedy sa svet rozdelil do dvoch blokov súperiacich proti sebe. Afganistan využil svoju tradíciu neutrálneho štátu na to, aby mohol získavať pomoc jak od USA, tak aj od Sovietskeho zväzu. Niečo podobné môžeme vidieť v Afganistane aj dnes. Taliban sa snaží o udržanie neutrality Afganistanu v snahe získať uznanie a prostriedky zo zahraničia.

Historickým momentom, ktorý ovplyvnil pozíciu Ruska, nie len v Afganistane, ale aj v globálne, je sovietska invázia do Afganistanu (1979) a následný desaťročný konflikt, ktorý sa skončil odchodom sovietskych vojsk z Afganistanu v roku 1989. Ekonomika v neudržateľne zlom stave v kombinácii s desať rokov trvajúcim konfliktom bez víťazstva na území Afganistanu, boli jedným z dôvodov, prečo sa rozpadol sovietsky blok a neskôr aj Sovietsky zväz ako taký. Imidž Sovietskeho zväzu, po jeho rozpade imidž Ruska, ako obrovskej silnej vojenskej veľmoci bol po vojne v Afganistane minimálne výrazne poškodený. Hlavné poučenie, ktoré si Rusko zobralo z vojny v Afganistane bolo, že najlepší postupom pri riešení problémov v Afganistane je radšej hľadať iné cesty a vyhnúť sa tak priamemu zapojeniu. Toto zostalo zakorenené v Rusku dodnes. Tento fenomén sa dá vidieť na tom, ako Rusko pristupuje k riešeniu problémov spojených s Afganistanom, či už ide o terorizmus, vzťahy s Talibanom, obchod s drogami, či iné hrozby prítomné na území Afganiatnu.

Ďalším dôležitým výsledkom sovietskej vojny v Afganistane bola občianska vojna, ktorá sa rozpútala v 90. rokoch. Bolo to práve toto obdobie bezvládia, kedy sa zrodilo hnutie

Taliban, ktorého mnohí členovia bojovali vo vojne proti Sovietskemu zväzu na strane mudžahedínov. Taliban po zisku moci v Afganistane v roku 1996 založil Islamský emirát Afganistan. Afganský priestor sa pod vedením Talibanu stal bezpečným útočiskom pre teroristické skupiny, ako je Al-Káida. Vzťah Talibanu a Al-Káidy bol vzájomne prospešný, jak pre Taliban, tak pre Al-Kaidu. Al-Káida zo vzťahu s Talibanom získala bezpečné útočisko, vďaka čomu bola schopná džihád, ktorý na území Afganistanu začal vo vojne proti sovietskemu zväzu, exportovať z Afganistanu do celého sveta. Taliban na oplátku získal zdroje a výcvik pre svojich bojovníkov od Al-Káidy. Toto vzájomné spolužitie sa avšak stalo Talibanu osudným po intervencii USA a spojencov NATO v reakcii na teroristické útoky 9/11. Táto operácia bola schválená Radou bezpečnosti OSN, ktorej stálym členom je aj Rusko, čo prispelo k negatívnemu vzťahu medzi Ruskom a Talibanom na začiatku 21. storočia. Negatívny vzťah medzi Talibanom a Ruskom sa prehĺbil ešte viac po tom, čo Rusko pridalo Taliban, na základe rozsudku najvyššieho súdu z roku 2003, na zoznam teroristických skupín.

Rovnako dôležitým kontextom pre pochopenie vzťahu medzi Ruskom a Talibanom, je aj geografia Afganistanu. Afganistan je etnicky nejednotná krajina, ktorá sa nachádza v strednej Ázii a nachádza sa na hraniciach s južnou Áziou a Blízkym východom, čo dáva Afganistan do priameho, alebo blízkeho susedstva s krajinami ako je Čína, India, Irán, Pakistan a s krajinami pot-sovietskeho priestoru. Táto poloha robí Afganistan dôležitý pre Rusko, nakoľko na severe hraničí so stredoázijskými post-sovietskymi krajinami, ktoré sú súčasťou ruského nárazníkového pásma. Toto riziko z pohľadu Ruska spočíva hlavne rozširovaní islamistických teroristických skupín, islamistických myšlienok, prípadne revolúcií z oblasti Blízkeho východu. Dôvod prečo sú pre Rusko problémom je fakt, že obrovská väčšina obyvateľov post-sovietskych krajín strednej Ázie je islamského vierovyznania a Rusko má strach z rozširovania týchto problémov do jeho nárazníkového pásma, prípadne do samotného Ruska, ktorý má na svojom území taktiež pomerne značnú moslimskú menšinu.

Letná ofenzíva Talibanu, následné dobytie Kábulu a uchopenie moci v Afganistane Talibanom bolo prekvapením asi pre každého. To je dôvodom, prečo je potrebné pozrieť sa na udalosti posledných rokov a identifikovať, čo pomohlo Talibanu k tomu, aby bol schopný tak rýchlo a rozhodne poraziť afganské vojsko, ktoré bolo roky tréňované a zbrojené zo strany USA. Vzťah a dôvera Ruska k Talibanu bola uprostred chaosu minulého leta zjavná. Kým iné krajiny uprostred kábulskej ofenzívy Talibanu, a po dobytí Kábulu, rýchlo zatvárali svoje veľvyslanectvá a sťahovali svoje jednotky a diplomatov z územia Afganistanu Rusko nechalo svoje veľvyslanectvo otvorené a plne funkčné. Výskum zameraný na vývoj vzťahov Ruska a Talibanu je dôležitý, nakoľko prináša možnosť porozumieť tomuto nesmierne

komplikovanému vzťahu, ktorý prešiel z otvoreného nepriateľstva na začiatku 21. storočia k opatrnému pragmatickému priateľstvu.

Na tému Afganistanu bolo na území Českej a Slovenskej republiky prezentované veľké množstvo informácií, ktoré boli prevažne prezentované cez optiku USA a Severoatlantickej organizácie (NATO), nakoľko Česká a Slovenská republika boli súčasťou operácie ISAF, ako členské štáty NATO. Preto sa môže stať, že jednotlivci, či spoločnosť prestane sledovať kroky iných aktérov konfliktu, čo môže viesť k neúplnému pohľadu na celý konflikt v kontexte aktivít všetkých aktérov. Tento fenomén môže mať za následok to, že udalosti, ktoré sa stanú sa nezhodujú s tým, čo bolo predpokladané. Pri spätnom pohľade sa avšak môže zistiť, že znaky, ktoré by pomohli túto situáciu predvídať boli jasne vidieť, len sa im nevenovala dostatočná pozornosť. Táto práca je práve takýmto spätným pohľadom na vzťahy medzi Ruskom a Talibanom v období 2015-2021 v snahe pochopiť udalosti, ktoré sa odohrali počas minulého leta v Afganistane.

Časovo sa práca venuje na obdobiu v rokoch 2015 až 2021. Rok 2015 bol podstatným rokom vo vzťahu medzi Talibanom a Ruskom, nakoľko v tomto roku bola založená odnož Islamského Štátu v Afganistane, Islamský štát- provincia Khorasan, čo bolo iskrou, ktorá naštartovala kontakt a vývoj vzťahu medzi Ruskom a Talibanu.

Prvým cieľom tejto práce je pochopiť vývoj vzťahu medzi Ruskom a Talibanom v rokoch 2015-2021. Druhým cieľom práce je cez historický a geografický kontext porozumieť tomu, čo boli rozhodujúce faktory, ktoré vytvorili prostredie pre rozvoj vzťahu medzi Ruskom a Talibanom. Tretím cieľom tejto práce je zistiť, aký dopad mal tento vývoj na postavenie Ruska v Afganistane a vo svete.

H1: Vzťah medzi Ruskom a Talibanom sa od roku 2015 vyvíjal stabilne až do konca roku 2021

H2: Existencia Islamského štátu – provincia Khorasan je hlavným dôvodom pre pozitívny vývoj vzťahu medzi Ruskom a Talibanom

H3: Rusko vďaka vzťahu s Talibanom získalo väčší vplyv na území Afganistanu

Na základe cieľov a hypotéz boli následne vytvorené výskumné otázky: *Ako sa v rokoch 2015-2021 vyvíjal vzťah medzi Ruskom a Talibanom? Čo boli rozhodujúce faktory, ktoré motivovali Rusko a Taliban nadviazať a udržiavať vzťahy medzi sebou? Aký má vzťah s Talibanom dopad na vplyv Ruska v Afganistane a vo svete?*

Z hľadiska metodológie ide o intenzívnu prípadovú štúdiu využívajúcu predovšetkým výroky predstaviteľov jednotlivých strán konfliktu v Afganistane. Primárnym zdrojom výrokov sú predovšetkým predstavitelia Ruska a Talibanu, ako sú napríklad šéf rezortu ruského

ministerstva zahraničných vecí a osobný vyslanec prezidenta Vladimíra Putina v Afganistane Zamir Kabulov, či hovorca Talibanu Zabihulláh Mudžahíd. Ďalšie doplňujúce výroky pochádzajú z radov afganských politických predstaviteľov, prípadne expertov na medzinárodné vzťahy. Celkový počet nájdených výrokov súvisiacich so vzťahmi Ruska a Talibanu dosiahol číslo 69. Výroky sú potom rozložené v období 2015-2021 v nasledujúcom poradí: osem výrokov možno nájsť na roky 2015 a 2018, sedem výrokov na rok 2020, 20 výrokov v 2021 a 16 výrokov v roku 2017. Pre doplnenie kontextu a pozadia výrokov, boli ďalej vybrané zásadné politické stretnutia, zasadnutia, mierové konferencie, obvinenia, či kontroverzie prevažne z amerických médií.

Následne sú tieto vyjadrenia na konci každej podkapitoly zaoberajúcej sa určitým rokom zhrnuté a z ich charakteru je následne možné odvodiť, či v danom roku dochádzalo k zlepšeniu vzťahov, stagnácii alebo úpadku. Tieto zhrnutia a určenie smeru vývoja potom dohromady vytvoria vysvetlenie vývoja vzťahov a poskytnú lepší náhľad na dané časové obdobie.

Napriek tomu, že rozmanitosť distribúcie vyjadrení v časovom období sa môže javiť ako negatívny faktor, treba poznamenať, že väčší počet vyjadrení výraznejšie prispieva k pochopeniu stavu vzťahov medzi dvoma stranami. Ďalej je potom tiež nutné vziať do úvahy relevanciu vyjadrenia a reflektovať ich pôvod. Ako bude aj pri samotných príkladoch uvedené, mnohé z vyjadrení sú pochybné, prípadne sú ovplyvnené inými skutočnosťami.

Odborných prác na tému vzťahov Ruska a Talibanu so zameraním na udalosti minulého roka je momentálne nedostatok, nakoľko sa jedná o nedávne udalosti. Odborných prác, ktoré sa zaoberajú staršími obdobiami je veľké množstvo, avšak tie nie sú v kontexte vývoja od roku 2015 aktuálne. Tieto zdroje boli preto využité primárne pri skúmaní historického kontextu. Problémom taktiež bolo nájsť etnografické štatistiky Afganistanu. Tento problém je následkom rokov nepokojov, ktoré do veľkej miery znemožňujú vykonanie nejakého podrobnejšieho etnografického výskumu. Etnografické dáta použité v práci boli preto zozbierané zo stránok štátnych orgánov Spojených Štátov Amerických (CIA, Library of Congress). Čo sa týka vyjadrení jednotlivých aktérov, tie boli dostupné na internete, prevažne išlo o vyjadrenia cez spravodajskú agentúru Reuters, alebo ruskú štátnu spravodajskú agentúru TASS. Jedným z problémov pri výskume a hľadaní literatúry bol jazykový faktor, ktorý spôsobil, že v práci sú použité vo veľkej prevahe zdroje publikujúce v anglickom jazyku. V práci sú použité zdroje, ktoré môžu byť zafarbené ruskou, prípadne tureckou propagandou (TASS, Anadolu Agency). Práca sa snaží udržať neutrálny postoj, preto sú v texte k niektorým vyjadreniam uvedené aj protiargumenty druhej strany konfliktu (USA, afganská vláda).

Práca je členená do troch hlavných častí. Prvou časťou je historický kontext. V tejto sekcii je rozobraný historický vývoj Afganistanu so zameraním na udalosti, ktoré sú relevantné k výskumu vzťahov Ruska a Talibanu a ich dopadmi pre Rusko, alebo Taliban. Druhou časťou je geografia a geopolitika. V tejto časti sa práca zameriava na vysvetlenie kontextu vzťahov medzi Ruskom a Talibanom cez geografickú polohu Afganistanu, etnografické faktory Afganistanu, stredoázijských post-sovietskych krajín a čiastočne aj Ruska. V tretej časti sa nachádza analýza vyjadrení. Táto časť je rozdelená do šiestich podkapitol, pričom každá podkapitola reprezentuje jeden daný rok. V každej z nich sú analyzované vyjadrenia prevažne ruských a talibských predstaviteľov vo vzťahu k vtedy aktuálnemu daniu, k rôznym rokovaniam, ktoré v danom roku prebehli, alebo obvineniam, či už zo strany USA, alebo afganskej vlády. Z tejto analýzy je na konci každej podkapitoly vytvorené zhrnutie toho, ako sa na základe analyzovaných vyjadrení vyvíjal vzťah medzi Talibanom a Ruskom, prípadne aký mal tento vývoj dopad na vplyv Ruska.

1. Historický kontext

1.1. Afganistan od 19. storočia do roku 1979

Územie Afganistanu sa nachádza v strednej Ázii a zároveň na svojich hraniciach hraničí s južnou Áziou a Blízkym východom. Táto geografická poloha dáva Afganistan do blízkeho, prípadne priameho susedstva s krajinami, ako je Irán, Pakistan, Čínska Ľudová Republika (Čína), India a bývalé krajiny Sovietskeho zväzu, ktoré dodnes predstavujú ruské nárazníkové pásmo. Práve z tohoto dôvodu sa v Afganistane vytvorila historická tradícia udržovania neutrálneho postavenia v oblasti zahraničnej politiky. Okrem tejto snahy udržovania neutrality je Afganistan preslávený jeho schopnosťou odolať snahám cudzích mocností podmaniť si jeho územie, aj vďaka čomu mu je udelená nálepka „cintorínu impérií“.

Záujem iných krajín o územie Afganistanu nie je ničím novým. Ani územie stredného východu sa v 19. storočí nevyhlo obrovskej vlně kolonializmu. Práve na území stredného východu sa kolonializmus 19. storočia niesol v znamení rozširovania cárskeho Ruska a Veľkej Británie. Kým Veľká Británia sa rozširovala na juhu (Britská India, neskôr Nepál), cárske Rusko sa rozširovalo na územia dnešného Kazachstanu, Uzbekistanu, Kyrgyzstanu, Tadžikistanu a Turkmenistanu, toto rozširovanie dostalo Afganistan do medzi Britskú Indiu a Rusko. Veľká Británia mala strach z prípadného rozširovania Ruska cez Afganistan na juh. Tak sa začala séria vojnových konfliktov známych pod menom Anglo-afganske vojny. Okrem týchto vojen sa Veľká Británia zúčastnila s cársym Ruskom taktiež na „Veľkej Hre“, ktorá bola akousi diplomatickou koloniálnou hrou oboch mocností v snahe zabrániť tomu druhému v ďalšom rozširovaní. Pre Afganistan bolo v tomto období kľúčové zachovať si neutralitu v snahe udržať si svoju vlastnú existenciu a nestáť sa, či už britskou kolóniou, alebo súčasťou Ruska. Afganistan sa tak v tomto období stal nárazníkovým pásmom, prípadne predstavoval hranicu medzi Britskou Indiou a Ruskom. „Veľká Hra“ sa skončila až na začiatku 20. storočia.

Neutralita sa Afganistanu opäť vyplatila po skončení druhej svetovej vojny. Výhoda tohoto postavenia spočívala v tom, že Afganistan vďaka svojej neutralite mohol získavať finančné prostriedky a iné formy podpory, jak zo strany USA, tak zo strany Sovietskeho zväzu. „Spomedzi starých a nových národov tretieho sveta mal Afganistan mimoriadne šťastie v počte veľkých národov, ktoré jej boli ochotné pomôcť a vo výške danej pomoci. V sektoroch infraštruktúry afganskej ekonomiky - doprava, komunikácie, energetika, zavlažovanie, vzdelávanie.“ (Newell, 1969, s. 168) „Úspech Afganistanu spočíva v tom, že si vybudoval dokonalú úlohu čestného sprostredkovateľa politického tovaru. Vyplýva to z jednej z najčistejších foriem neutralizmu vo všetkých medzinárodných otázkach, ktoré v súčasnosti

uplatňuje suverénny národ. Pri zaobchádzaní so svojimi darcami dokázala afganská vláda premeniť často odporne súperenie vyjadrené inde na neochotné akceptovanie súťaženia o popularitu prostredníctvom pomoci.“ (Newell, 1969, s. 170) Tieto prostriedky boli, ako vyplýva z textu Richarda S. Newella, či už zo strany USA a ich spojencov, prípadne Ruska a ich spojencov Afganistanu poskytnuté v snahe získať vplyv na tomto území. „Podarilo sa to najmä preto, že darcovia sú presvedčení, že Afganistan je dostatočne dôležitý – najmä kvôli jeho strategickej polohe – aby sa ho pokúsili ovplyvniť“ (Newell, 1969, s. 170) Aj napriek svojej neutralite a snahe oboch strán studenej vojny získať vplyv cez pomoc, mal Afganistan v období po druhej svetovej vojne, až po udalosti, ktorých dôsledkom bola invázia sovietskych vojsk v roku 1979, dobré vzťahy s Moskvou. Na tento fakt poukazuje vo svojom profile krajiny z roku 2005 aj Federal Research Division spadajúci pod Library of Congress: „dlhoročné rozdelenie paš túnskych kmeňov vyvolalo napätie s novým susedným štátom Pakistan. V reakcii na to Afganistan posunul svoju zahraničnú politiku smerom k Sovietskemu zväzu. Predseda vlády kráľovho bratranca Mohammada Daouda (1953–1963) bol opatrne reformistický, modernizoval a centralizoval vládu a zároveň posilňoval vzťahy so Sovietskym zväzom.“ (Library of Congress, 2005)

Sedemdesiate roky sa v Afganistane niesli v duchu politickej turbulencie, ktorá viedla k destabilizácii krajiny. Do roku 1973 vládol v Afgánskom kráľovstve Muhammad Záhir Šáh, ktorý udržoval neutralitu Afganistanu, vďaka čomu dostával podporu jak zo strany USA, tak od Sovietskeho zväzu. Okrem udržovania neutrality sa v šesdesiatych rokoch Muhammad Záhir Šáh snažil o modernizáciu Afganistanu, cez ustanovenie a rozšírenie politických práv, volieb a taktiež modernizoval vzdelanie nie len pre mužov, ale aj pre ženy. V roku 1973 bratranec Muhammada Záhira Šáha, Muhammad Dáúd Chán zorganizoval prevrat a zvrhol M. Z. Šáha a založil Afganskú republiku. Pod vedením Muhammada Daúda Chána sa Afganistan politicky naklonil ešte viac na stranu Sovietskeho Zväzu, na základe čoho prestala do Afganistanu prúdiť pomoc od USA, ako tomu bolo od roku 1963. Muhammad Daúd Chán naďalej pokračoval v pretlačovaní progresívnych zákonov a modernizácii v Afganistane. Avšak jeho paš túnsky nacionalizmus nebol populárny medzi nepaš túnskymi etnikami (práve postava Muhammada Záhira Šáha bola medzi etnikami neutrálnym spojítkom), čím sa namiesto upokojenia akýchkoľvek nepokojov medzi etnikami a kmeňmi stal pravý opak a jeho nástup k moci a paš túnsky nacionalizmus vyvolal novú vlnu vášní medzi etnickými skupinami a kmeňmi žijúcich na území Afganistanu. „Zrušením monarchie však Daud odstránil ten jeden symbol legitimacy, ktorý držal Afganistan pohromade a ustanovil tak myšlienku uchopenia politickej moci prostredníctvom vojenského prevratu“ (Hoodbhoy, 2005, s. 17) Reformy, ktoré

presadzoval Muhammad Daúd Chán boli taktiež nepopulárne medzi ľavicovými skupinami a obyvateľstvom s tradičnými hodnotami žijúcom mimo väčších miest. Táto situácia vyústila v roku 1978 do Saurovej revolúcie, počas ktorej bol od moci odstavený Muhammad Daúd Chán a moci sa chopila Ľudová demokratická strana Afganistanu a na čelo vlády sa po vnútorných mocenských bojoch postavil Hafizulláh Amín. Táto turbulentná situácia v Afganistane, stupňujúca sa od začiatku sedemdesiatych rokov, cez nepopularitu Amínovej vlády, či už v Afganistane, ale aj v Sovietskom zväze, a hrozbu zo strany Iránskej revolúcie a šíriacich sa myšlienok islamizmu boli dôvodmi, prečo z pohľadu Sovietskeho zväzu nebola iná možnosť, než po „pozvaní“ od afgánskej komunistickej strany využiť toto „pozvanie“ a „vziať situáciu do vlastných rúk“.

1.2. Sovietska vojna v Afganistane

Už v samotnom Sovietskom zväze bol rozdelený názor, či vykonať intervenciu, alebo nie. Kým predstavitelia armády boli postavený skôr proti intervencii, politickí predstavitelia na čele s Leonidom Iljičom Brežnevom boli presvedčení o nutnosti intervencie do Afganistanu s cieľom upokojiť situáciu v krajine, stabilizovať vládu v Afganistane (ktorá bude pro-sovietska) a zamedziť možnému rozširovaniu akýchkoľvek islamských revolučných a islamistických myšlienok, ktoré by sa cez Afganistan mohli dostať do krajín strednej Ázie, ktoré boli súčasťou Sovietskeho zväzu. Samotná invázia začala deň po Vianociach, teda 25.12. 1979. V úvodnej časti vojny v Afganistane došlo k sovietskemu prebratiu moci v Afganistane po zavraždení Hafizulláha Amína a nastolení Babraka Karmala ako nového premiéra Afganistanu.

Miešanie sa Sovietskeho zväzu do interných záležitostí Afganistanu a ich vojenská intervencia bola extrémne nepopulárna medzi tradičným obyvateľstvom, ktoré bolo moslimského vierovyznania a bolo silne postavené proti tomu, aby „neveriaci“ rozhodovali o osude Afganistanu. Vodcovia týchto kmeňov boli už dlhodobo nespokojní, čo ich prinútilo vytvoriť skupinu odboju, ktorá sa stal známa ako Mudžahedíni. Cieľom mudžahedínov bolo prinútiť „neveriacich“ (vojská Sovietskeho zväzu), aby opustili Afganistan, zvrhnúť vládu, ktorá nebola založená na islamských tradíciách a pomocou myšlienok islamizmu založiť v Afganistane emirát, ktorý bude uplatňovať právo Šária. Vojna v Afganistane sa tak stala pre mudžahedínov svätou vojnou „džihád“ proti neveriacim a boli to práve mudžahedíni, kto vyhlásil džihád a vyzval moslimov z celého sveta, aby sa k nemu pridali. Výzvu k pridaniu sa k džihádu prijalo mnoho moslimov, prevažne z oblasti blízkeho východu. Medzi týchto ľudí

patril aj Usama Bin Ladin, ktorý bol z bohatej rodiny zo Saudskej Arábie, vďaka čomu so sebou priniesol aj značné finančné prostriedky, spolu s kontaktmi. Usama Bin Ladin sa stal jeden z významných rekrutantov bojovníkov a finančníkom džihádu. Sovietska vojna v Afganistane a boj mudžahedínov v nej vytvorili prostredie v ktorom postupom času vznikla teroristická organizácia Al-Kaida, ktorá džihád preniesla z Afganistanu do celého sveta. Paradoxne, v tejto vojne tajne financovalo, zbrojilo a podporovalo mujahedínov USA, spolu s Pakistanom, Saudskou Arábiou a ďalšími krajinami. „Spojené štáty na podporu afganského odporu viedli mimoriadne prepracovanú, nákladnú a nakoniec úspešnú tajnú vojnu... vôbec po prvýkrát Spojené štáty podporujú paľbu partizánskej armády na sovietske jednotky. S pakistanským generálom Ziaom, ktorý je hlavným spojencom Ameriky a Saudskou Arábiou ako hlavným fondom, CIA otvorene verbovala islamských svätých bojovníkov z Egypta, Arábie, Sudánu a Alžírsku.“ (Hoodbhoy, 2005, s. 15) Vytrvalosť mudžahedínov a pomoc, ktorú im poskytovalo USA (napríklad veľkým obratom v prospech mudžahedínov, vďaka pomoci z USA, bolo, keď im USA dodalo protiletadlový raketový systém FIM-92 Stinger) v spojení s nástupom Michaila Sergejeviča Gorbačova, ktorého reformy priniesli na povrch nesúhlas so zotrvaním Sovietskeho zväzu vo vojne v Afganistane priniesla v roku 1988 podpis Ženevských dohôd, ktoré priniesli medzinárodné dohody medzi jednotlivými stranami konfliktu. Jednou z častí Ženevských dohôd bol taktiež časový rozvrh odchodu vojsk Sovietskeho Zväzu z územia Afganistanu. Poslední vojaci sovietskeho zväzu opustili Afganistan v roku 1979, čím sa skončila táto vojna.

Vojna v Afganistane mala veľmi negatívny vplyv na Sovietske Rusko. Dodnes je vojna v Afganistane považovaná za jeden z dôvodov, prečo sa rozpadol komunistický režim v celom sovietskom bloku a celý Sovietsky zväz ako taký. Táto vojna totálne vyčerpala sovietsku ekonomiku, ktorá bola už tak v katastrofálnom stave. Ďalší negatívny dopad mala aj na obraz Sovietskeho zväzu vo svete. Sovietsky zväz po prehre v Afganistane už viac nebol považovaný za veľkú silnú neporaziteľnú vojenskú veľmoc. Práve imidž, to, ako bol Sovietsky zväz vnímaný vonkajším svetom bolo od vzniku Sovietskeho zväzu pre sovietske politické elity dôležité. Kým západ prevažne uprednostňoval „soft power“, pre Sovietsky zväz bolo kľúčové, aby bol vnímaný ako veľká, silná a nezlomná veľmoc s ohromnou vojenskou silou, čo je v medzinárodných vzťahoch nazvané „hard power“. Táto „hard power“ pretrváva v centre medzinárodných vzťahov Ruska do dneška.

1.3. Občianska vojna, vznik a vzostup Talibanu

Okrem zániku sovietskeho bloku a následného rozpadu Sovietskeho zväzu v deväťdesiatych rokoch došlo po vojne v Afganistane ešte k ďalším dôležitým následkom, ktorých dopady sú citeľné dodnes po celom svete. Jedným z následkov sovietskej vojny v Afganistane bolo vo svojej podstate totálne bezvládie počas nasledujúcich rokov plných občianskej vojny, ktoré začali bezprostredne po stiahnutí sovietskych vojsk z územia Afganistanu. V tejto občianskej vojne nebojovali len sily ústrednej vlády proti mudžahedínom, ale aj sami mudžahedíni bojovali medzi sebou a neskôr aj s Talibanom.

V prvej časti občianskej vojny bojovali mudžahedíni proti centrálnej vláde v Kábule. Táto vláda bola podporovaná Sovietskym zväzom. Podpora, ktorá prichádzala zo Sovietskeho zväzu avšak nebola dostatočná, nakoľko Sovietsky zväz mal v tomto období omnoho väčšie problémy. V roku 1992 sa rozpadla centrálna vláda v Kábule, ktorý následne mudžahedíni dobyli a na základe Peshawarských dohôd založili Islámsky štát v Afganistane. Bez akéhokoľvek spoločného nepriateľa na území Afganistanu, či už vo forme Sovietskeho zväzu, alebo sovietsmi podporovanej vlády sa mudžahedíni rozpadli na niekoľko frakcií. Tieto frakcie začali bojovať medzi sebou o moc v novo založenej vláde a tak začala ďalšia časť občianskej vojny.

Jednou zo skupín, ktoré vznikli počas tohoto obdobia bezvládia bol Taliban. Ten bol založený v roku 1994 Mohammedom Omarom a Abdulom Ghanim Bardarom. Taliban vznikol ako skupina študentov tradičných islamských škôl z Paštúnskej oblasti. Táto organizácia má vo svojej ideológii radikálny islamizmus a paštúnsky nacionalizmus a voči mudžahedínom sa stavala hlavne pre ich lipnutie na kmeňových tradíciách a nekonečných sporoch o moc medzi sebou namiesto stavania islamu na prvé miesto a nezavedenie práva šaría. Väčšina veliteľov Talibanu z tohoto obdobia taktiež bojovala v sovietskej vojne v Afganistane práve na strane mudžahedínov. Tam väčšina z nich získala bojový výcvik, ktorý po založení Talibanu využili práve v boji proti mudžahedínom. Taliban rýchlo naberal podporovateľov a tak sa stával významným hráčom v občianskej vojne. Okrem domácich podporovateľov si Taliban našiel podporovateľov na území Pakistanu, kde sa stal rýchlo favoritom v afganskej občianskej vojne. Pakistan dal svoju priazeň najavo pomocou a zdrojmi pre Taliban v občianskej vojne, vďaka čomu sa Taliban postupne zmocnil väčšiny Afganistanu a v roku 1996, po dobytí Kábulu založil Islámsky emirát Afganistan. Pakistan je dokonca podľa niektorých zdrojov zodpovedný za samotné založenie Talibanu, napríklad Brenda Shaffer vo svojej knihe *The Limits of Culture: Islam and Foreign Policy* na tému tohoto podozrenia píše že: nepaštúnske etniká v Afganistane, krajiny centrálnej Ázie, Iran, Rusko a India „Vidia hnutie Taliban, ako

vykúzené pakistanskou mocnou tajnou službou (ISI), rôzne vnímané ako vytvorené od nuly buď v spolupráci so Saudskou Arábiou, Spojenými štátmi, alebo oboma. Pakistanská účasť na „vytváraní“ hnutia Taliban sa napriek tomu považuje za ústrednú. ... Tento názor často podporujú správy o spozorovaní pakistanských vojenských dôstojníkov, buď prezlečených za Taliban, alebo dokonca v uniformách, tvrdenia, ktoré sú často menej podložené.“ (Shaffer, 2006, s. 267)

1.4. Taliban, Al-Káida a 9/11

Dňa 27. septembra 1996 Taliban ustanovuje svoju vládu v Kábule, pomocou ktorej ovláda značnú časť územia Afganistanu. Samotnému Talibanu potom vzdoruje iba sever Afganistanu, zjednotený v Severnej aliancii, na čele ktorej ako jeden z vodcov stojí Ahmad Šáh Masúd, prezývaný „Lev z Pandšíru“ a ktorého syn, Ahmad Masúd v roku 2021 nasledoval stopy svojho otca a vzdoroval.

Toto, z istého pohľadu prvé triumfálne víťazstvo Talibanu by nebolo možné bez značnej podpory Usámu bin Ládina, ktorý podporoval hnutie nielen po finančnej a informačnej stránke, ale taktiež dodával vycvičených bojovníkov. Spojenectvo medzi Talibanom a Al-Káidou nie je iba obyčajnou dohodou, ale je založené na princípoch Islamu. V 90. rokoch Usáma Bin Ládin zložil Talibanu prísahu nazývanú bay'ah. Táto prísaha je zložením sľubu vernosti vodcovi a v praktickom výklade náboženstva je považovaná za posvätný záväzok, ktorý býva veľmi zriedkavo porušený. Túto prísahu teda Usáma bin Ládin zložil vtedajšiemu vodcovi Talibánu Mullahu Omaru. Rovnakým sľubom opätovne Al-Káidu Talibánu zaviazal Ajman al-Zaváhirí, ktorý ju zložil Hajbatulláhu Achúndzádu (Katz, 2021). Tento sľub tak stavia Al-Káidu do podriadenej pozície voči Talibanu, ktorý vedie „pravý vodca veriacich“. Z tejto samotnej spolupráce následne po viac ako 20 rokov ťažili obe strany.

Taliban už od 90. rokov poskytoval útočisko al-Káide. Práve Al-Káida pomohla Talibanu vyriešiť mnoho problémov, ako napríklad nábor, preverovanie a výcvik nováčikov, čo bola jedna z vecí, na ktorú Talibanu vtedy chýbali kapacity (Elias, 2021). Talibán zase poskytoval bezpečné útočisko Al-Káide, a to aj napriek opakovaným výzvam USA na vydanie Usáma bin Ládina. Všetko, čo USA dostala boli prázdne sľuby od Talibanu, z ktorého strany bolo prijatie tohto rizika kalkulované. Aj napriek tomu, že toto riziko po udalostiach 9/11 eskalovalo v reálny konflikt, Talibán na Al-Káidu nezanevrel (Bacon, 2018). Takmer po celú dobu od roku 2001 Al-Káida podporovala Taliban v boji proti NATO. Medzitým z tejto vojny samotná Al-Káida ťažila predovšetkým výhody. Aj napriek tomu, že sa zúčastnila bojov na území

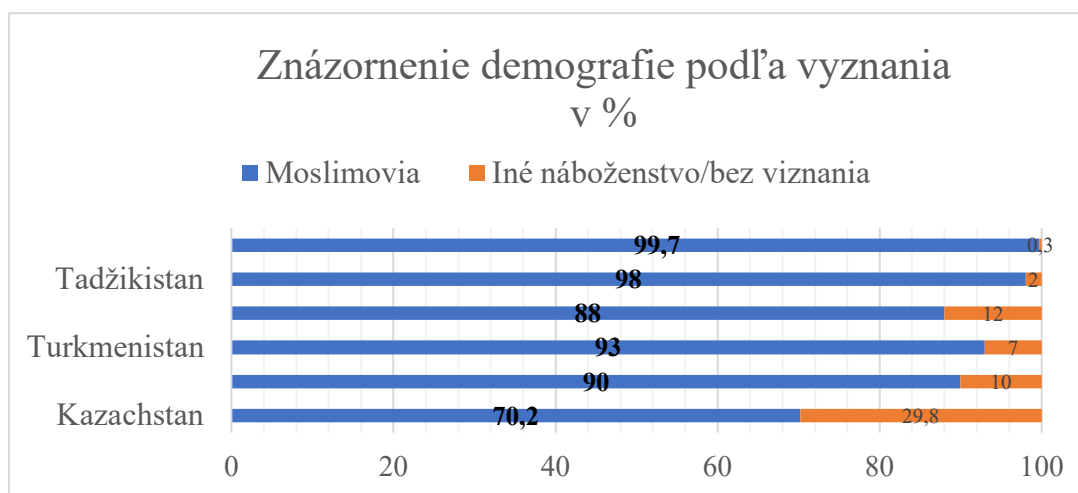
Afganistanu, Talibán sa na ňu v neskorších fázach už nespoľiehal, čo limitovalo straty a investície Al-Káidy. Ďalej potom niektorí z členov opúšťali Afganistan, aby sa zúčastnili prioritných bojov v Sýrii proti ISIS. Al-Káida tiež využíva sľubu bay'ah, aby diskreditovala kalifát ISIS ako neprávoplatný (Bacon, 2018).

Práve samotný vzťah Talibanu s Al-Káidou sa stal v roku 2003 jedným z argumentov v rozsudku Najvyššieho súdu Ruskej federácie zameranom na rozšírenie zoznamu teroristických skupín. Okrem stykov s nelegálnymi ozbrojenými skupinami v Čečensku a únose lietadla IL-76 tatarstanskej spoločnosti, poukazuje práve aj na vyššie spomínané prepojenie. Talibán obviňuje z pokusu o získanie moci v štátoch Uzbekistan, Tadžikistan a Kirgizsko za podporu Usámu bin Ládina (BCPФ, 2003). Práve tento rozsudok prispel k eliminácii vzťahov Ruska a Talibanu, ktoré boli vážne poškodené už dva roky predtým. Po udalostiach 9/11 dochádza k invázii do Afganistanu a s tým spojené prijímanie rezolúcií v Bezpečnostnej rade OSN. Rada vrátane Ruska jednohlasne prijímala rezolúcie súvisiace s inváziou do Afganistanu a bojom proti terorizmu. Tieto rezolúcie nenávratne poškodzujú Talibán, a naopak prospievajú Ruskej federácii, ktorá si v dôsledku „Global War on Terror“ mohla začať riešiť problémy na svojom území, najmä v Čečensku.

Za samotným zhoršením, ak nie likvidáciou, vzťahov medzi Ruskom a Talibanom tak stojí niekoľko faktorov. Prvým je ruská podpora invázie do Afganistanu a zapojenie v „Global War on Terror“. Druhým je zaradenie Talibanu na zoznam teroristických skupín v roku 2003. Tretím, tentoraz zo strany Talibanu, sú príliš úzke väzby s Al-Káidou.

2. Geografia a geopolitka

Afganistan je hornatá krajina nachádzajúca sa v strednej Ázii. Bezprostredne susedí s Pakistanom, Iránom, Čínou, Turkmenistanom, Uzbekistanom a Tadžikistanom. Práve táto geografická strategická poloha robí Afganistan dôležitý pre Rusko. Rusko sa obáva preliatia nepokojov a islamského terorizmu, prípadne akýchkoľvek islamských vášní z oblasti blízkeho východu do Afganistanu a následné preliatie do spriatelенých krajín strednej Ázie, ktoré tvoria nárazníkové pásmo Ruska. Toto nárazníkové pásmo krajín bývalého Sovietskeho zväzu nie je etnicky identické so štátom. To znamená, že hranice týchto štátov nie sú identické s rozdelením etník na tomto území. „Sovietsky zväz sa rozpadol na pätnásť krajín. Geografia sa pomstila ideológii Sovietov a na mape sa znovu objavil logický obraz, na ktorom pohoria, rieky, jazerá a moria oddeľujú obývané územia a teda aj odlišnosť jazykov a zvykov tamojších obyvateľov. Výnimkami sú takzvané „stan“ štáty, ako napríklad Tadžikistan, ktorých hranice Stalin osobne nakreslil tak, aby v každom žila nejaká veľká etnická menšina, čo malo tieto štáty oslabovať.“ (Marshall, 2017, s. 25)

Graf 1

(CIA, 2022)

Jeden znak, ktorý je spoločný pre obyvateľstvo týchto štátov a obyvateľov Afganistanu je islam (vid'. Graf 1). Rusko vidí hrozbu práve v islame a historicky sa vždy snažilo zamedziť akémukoľvek potencionálnemu rozšíreniu islamského terorizmu alebo inej forme islamského extrémizmu, prípadne nejakým silnejším islamským vášňam. „Vlády Strednej Ázie pravdepodobne naďalej poskytujú najlepšie stimuly na nábor potenciálnych islamských radikálov. Zlá životná úroveň, nezamestnanosť (pamätajte: migrujúci robotníci sa vracajú domov zo sankciami zasiahnutého Ruska), korupcia a nespravodlivosť sú problémy, ktorých by sa mohla dotknúť každá protivládna skupina.“ (Pannier, 2014) Príkladom histórie ruského

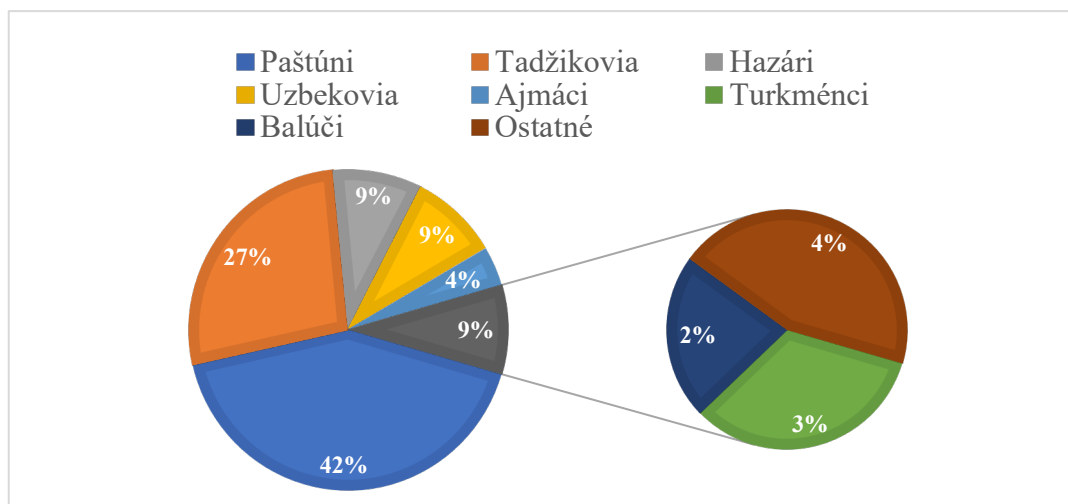
strachu z rozširovania trendov spojených s islamom môže byť invázia vojsk Sovietskeho zväzu v rokoch 1979-1989. Jednou zo zámienok a veľkým motivátorom Sovietskeho zväzu pre túto inváziu bola revolúcia v Iráne na začiatku roku 1979. Počas tejto revolúcie bol zvrhnutý režim Šáha Mohammada Reza Pahlavího, ktorý bol podporovaný USA. Revolúcia sa skončila prijatím novej ústavy na základe ktorej sa Irán stal teokratickou autoritárskou republikou, čím sa zmenil aj názov Iránu na Iránsku islamskú republiku. Novým najmocnejším mužom Iránu (najvyšším lídrom) sa stal líder revolúcie, šiitsky náboženský vodca ajatolláha Sajjid Rúholláh Músaví Chomejní, ktorý sa po úteku Šáha Mohammada Reza Pahlavího vrátil z exilu naspäť do Iránu. Práve strach z popularity Chomejního myšlienok a možného rozširovania úspešnej revolúcie v Iraku cez Afganistan do krajín centrálnej Ázie, ktoré boli v tom období súčasťou Sovietskeho zväzu boli jednou z motivácií Sovietskeho zväzu pre inváziu do Afganistanu. Táto revolúcia bola medzi inými aj výsledkom neúspechu pan-arabizmu, ktorá vznikla z rastúcej popularity ideológie, ktorá bola tentokrát založená na islame. To znamená, že aj napriek faktu, že v krajinách strednej Ázie je väčšina moslimov sunitských a nie šiitských sa Sovietsky zväz obával prípadného rozširovania revolúcie, prípadne islamského extrémizmu.

Tento strach pretrváva v Rusku do dnešných dní a tým pádom sa odzrkadľuje aj v jeho zahraničnej politike. „šírenie radikálneho islamu vyvoláva obavy, keďže asi 15 percent zo 142 miliónov obyvateľov Ruska sú moslimovia a niektoré prevažne moslimské regióny v krajine kypia nepokojmi a nezákonnosťou“. (Kotkin, 2016, s. 3) Tento strach je argumentom Ruska, prečo podporuje a budovalo vzťahy s Talibanom už niekoľko rokov pred odchodom spojencov z Afganistanu. Z pohľadu Ruska sa jedná o výber menšieho zla. Taliban sa na teraz vzdal akéhokoľvek spojenia s Al-Káidou a s rozširovania džihádu v prospech podpory zo strany Ruska, alebo Číny a uznania ich vlády v Afganistane. Ako je vidieť aj v rozhovore Mehmeta Ozturka s Zamirom Kabulovom (špeciálny vyslanec prezidenta Vladimira Putina v Afganistane a riaditeľ druhého ázijského odboru ministerstva zahraničných vecí) pre Anadolu Agency: „väčšina, hlavné vedenie, súčasné vedenie a väčšina Talibanu sa teraz – v dôsledku všetkých týchto historických lekcií, ktoré dostali v Afganistane – stali miestnymi silami. Vzdali sa myšlienky globálneho džihádu. Sú našťvaní a ľutujú, že nasledovali Usámu bin Ládina.“ (Ozturk, 2016) Hlavný dôvod, prečo sa avšak Rusko rozhodlo podporovať Taliban je fakt, že Taliban bojuje proti Islamskému štátu- provincia Khorasan (IS-KP) na území Afganistanu, ktorá predstavuje pre Rusko omnoho väčšiu hrozbu, či už teraz, alebo aj do budúcnosti. „Spomienka na sovietske ťažkosti v Afganistane je stále príliš čerstvá na to, aby Kremel vážne uvažoval o opätovnej invázii do krajiny, aby tam zničil ISIS; namiesto toho bude naďalej podporovať afganskú vládu a úsilie Talibanu zničiť skupinu. To však nie je prípad Strednej

Ázie, ktorú Rusko považuje za životne dôležité bezpečnostné nárazníkové pásmo. Ak bude vláda Kazachstanu, Kirgizska alebo Tadžikistanu čeliť veľkej výzve zo strany islamistických extrémistov, Rusko pravdepodobne politicky a vojensky zasiahne, možno na základe mandátu Organizácie Zmluvy o kolektívnej bezpečnosti, aliancie, do ktorej patria všetky štyri štáty.“ (Trenin, 2016, s. 28)

Pohorie Hindúkuš, ktoré zaberá väčšinu územia Afganistanu sa nachádza na hraniciach s Pakistanom, Čínou a zaberá taktiež časť hranice s Tadžikistanom. Práve pohorie Hindúkuš a neho zdanlivá nepreniknuteľnosť sa stala významným faktorom v akomkoľvek konflikte na území Afganistanu. Jeho ťažký nepriestupný terén dáva značnú výhodu domácim bojovníkom. „Vďaka rozľahlým planinám Kandaháru a pohoriu Hindúkuš sa žiadna zahraničná invázia do Afganistanu nepodarila a krajina dostala pomenovanie „cintorím imperií“.“ (Marshall, 2017, s. 24) Okrem bojov počas sovietskej intervencie v Afganistane môžeme túto skutočnosť veľmi dobre pozorovať na bojoch International Security Assistance Force (ISAF), kedy aj dlho po dobytí Afganistanu a následnej pomoci pri nastolení novej vlády stále bojovali s Talibanom práve v horách pohoria Hindúkuš na hraniciach s Pakistanom. V týchto miestach jednotkám ISAF nepomohla ani početná, ani technologická prevaha.

Afganistan je taktiež špecifický pre svoju etnickú nejednotnosť. Práve táto etnická nejednotnosť je jednou z hlavných príčin, prečo je tak zložitá v Afganistane vytvoriť jednotnú vládu, čo ďalej otvára problém akéhokoľvek budovania štátu. Na tento problém narazila práve aj intervencia za strany USA a NATO, ktorá sa snažila o „state building“ (budovanie štátu). Ako je vidieť z grafu č. 2 najväčšou etnickou skupinou sú Paštúni, ktorí tvoria cca 42% populácie Afganistanu. Druhou najväčšou etnickou skupinou sú Tadžikovia, ktorí tvoria cca 27%. Treťou najväčšou skupinou sú Hazári a Uzbekovia, ktorí tvoria rovnako 9%, za nimi nasledujú Ajmáci (4%), Turkménci (3%), Balúči (2%) a ďalšie. (Library of Congress, 2005)

Graf 2: Etnické zloženie Afganistanu

(Library of Congress, 2005)

Ďalším problémom je samotný pojem „Afganec“. Tento pojem historicky pochádza s označenia, ktoré používali perzsky hovoriaci obyvatelia Afganistanu na označenie Paštúnov. (Ch. M. Kieffer, 1982) Toto označenie pre celé obyvateľstvo Afganistanu bolo prijaté v roku ústave z roku 1977 „v snahe zmierniť nevyhnutné napätie a konflikty etnicky rôznorodého štátu, republika odrádzala od odkazovania na etnický alebo kmeňový pôvod a zakázala používanie osobných mien, ktoré evokujú etnickú skupinu.“ (Ch. M. Kieffer, 1982) Fakt, že označenie všetkých obyvateľov Afganistanu pochádza z historického označenia len jednej, najväčšej etnickej skupiny na tomto území, ktoré ani netvorí viac než 50% obyvateľstva môže byť z pohľadu ostatných etník problematické, čím sa namiesto zosilnenia pocitu spolunáležitosti môže ešte viac prehĺbiť napätie medzi jednotlivými etnikami a nevôľa spolupracovať na vytvorení fungujúceho štátu s centrálnou mocou. Preto je budovanie štátu zložité, ak nie aj nemožné v prípade, ako je Afganistan, ktorý nemá len rozdielne etniká, ale aj tie samotné etniká sú rozdelené na rôzne kmene, na ktorých čele sú prevažne miestny vodcovia kmeňa/starejší/vojenský vodcovia, ktorí často majú spory aj medzi sebou.

3. Vývoj ruského postoja voči Talibanu

3.1. 2015

V roku 2001 malo Rusko nulovú toleranciu k Talibanu a deklarovalo, že Rusko s teroristami nebude vyjednávať. V roku 2003 Rusko oficiálne označilo Taliban, ako teroristickú organizáciu, keď ho pridala na základe rozsudku Najvyššieho súdu Ruskej Federácie z roku 2003 na zoznam teroristických organizácií, ktoré sú zakázané na území Ruska. Na postavení voči Talibanu sa Rusko v tomto období zhodovalo s USA. „Kľúčová pracovná skupina ruských a amerických diplomatov tvrdí, že Taliban "ako hnutie by nemalo mať miesto v budúcich orgánoch štátnej moci" v Afganistane.“ (CNN, 2001) Prvá zmena v postavení voči Talibanu z ruskej strany sa začala diať v roku 2007: „Vysoký predstaviteľ Talibanu začiatkom decembra agentúre Reuters povedal, že vzťah Ruska s Talibanom sa začal v roku 2007, keď Moskva zdieľala cieľ Talibanu prinútiť všetkých amerických vojakov, aby sa rýchlo stiahli z Afganistanu.“ (Shalizi & Smith, 2016). O tejto zmene Ruského postavenia sa medzinárodná komunita avšak dozvedela až v roku 2016.

Výrazný posun v Rusko-Talibských vzťahoch nastal v roku 2015, kedy bol 10. januára založený Islamský štát- provincia Khorasan (IS-KP), ktorý je pridruženou organizáciou Islamského Štátu (ISIS). IS-KP prisahal 10. januára vo videu vernosť al-Baghdadimu, ktorý neskôr prijal ich vernosť a IS-KP sa tak stal oficiálnou pridruženou skupinou ISIS. IS-KP bol založená bývalými členmi Talibanu, ktorí boli nespokojní so smerovaním a výsledkami Talibanu vo vojne. Cieľom skupiny je prevziať moc v celej strednej a južnej Ázii, a založiť na tomto území chalifát. Práve IS-KP bolo tou „iskrou, ktorá bolo potrebná pre naštartovanie zblížovania vzťahov medzi Ruskom a Talibanom. Taliban považuje IS-KP od samého založenia tento organizácie za nepriateľskú.

Kathryn Stoner v rozhovore pre Stanford News z augusta 2015 upozorňuje na postavenie Ruska voči Talibanu a oficiálnej afganistanskej vláde. „Rusko vidí Taliban ako spoľahlivejšieho partnera v boji proti obchodu s drogami, než Ghaniho.“ Stoner odôvodňuje toto v tom čase odvážne vyjadrenie tým, že afganská vláda si pripisovala viac nelegálnych príjmov z predaja heroínu, než režim Talibanu, ktorý v Afganistane vládol v rokoch 1996-2001. (Parker, 2015) Z rozhovoru vyplýva možný podnet pre Rusko, že oficiálna afganská vláda nebola do budúcnosti ideálnym partnerom pre Rusko vo vzťahu k riešeniu problémov, ktoré Rusko vnímalo na území Afganistan a strednej Ázie. Taktiež v rozhovore upozorňuje na ďalšiu hrozbu, ktorá sa neskôr stala živnou pôdou pre budúce vzťahy Ruska a Talibanu:

„Pokiaľ ide o otázku ISIS vs. Taliban, samozrejme, z ruskej perspektívy je to otázka menšieho zla.“ (Parker, 2015)

Jednou z týchto hrozieb, na ktoré Rusko o mesiac neskôr upozorňovalo a silne ju vnímalo bola práve hrozba zo strany IS-KP. Nie až v takej veľkej miere pre Rusko samotné, ako pre strednú Áziu, kde sa nachádzajú (pre Rusko kľúčové) bývalé štáty sovietskeho zväzu, ktoré spadajú do Ruskej sféry vplyvu a tvoria ruské nárazníkové pásmo. The Diplomat dokonca vo svojom článku obviňuje Rusko z nafukovania problému IS-KP: „ISIS robí nábor po celom svete, ale ruská rétorika zvyšuje hrozbu ISIS pre tento región mimo realitu.“ (Michel, 2015) Rusko v tomto a nasledujúcom období pravdepodobne vyhodnotilo, že oficiálna afganská vláda nie je dostatočne kompetentná pre boj s IS-KP a preto sa Rusko rozhodlo, že Taliban predstavuje najlepšiu cestu pre Rusko a ruské záujmy na území Afganistanu a strednej Ázie. Rusko tak vyhodnotilo Taliban ako „najmenšie zlo“. V októbri 2015 sa pre časopis The Daily Beast vyjadril bývalý guvernér afganského Talibanu a člen vojenského výboru skupiny: „americký globálny postoj a hrozba zo strany ISIS vedú k zblíženiu záujmov Talibanu a Ruska a v závislosti od vznikajúceho scenára na Blízkom východe nemôžeme vylúčiť ďalšiu spoluprácu.““ (Yousafzai, 2015) Aj napriek povahe tohoto média sa začalo hovoriť o možnej spolupráci medzi Talibanom a Ruskom. Rusko sa k prípadnej spolupráci vyjadrilo až na konci decembra. Zamir Kabulov, šéf rezortu ruského ministerstva zahraničných vecí a osobitný vyslanec prezidenta Vladimira Putina pre Afganistan sa vyjadril, že: „Ruské záujmy v Afganistane sa „objektívne zhodujú“ so záujmami hnutia Taliban v boji proti Islamskému štátu“ a potvrdil, že „Rusko vytvorilo komunikačné kanály na výmenu informácií s Talibanom“ (Solovyov, Winning, 2015) O 2 dni neskôr sa taktiež vyjadrila aj hovorkyňa ruského ministerstva zahraničia Maria Zacharovová, ktorá túto informáciu potvrdila a upresnila: „kontakt medzi Moskvou a afganským Talibanom zahŕňa iba zdieľanie spravodajských informácií a výmenu informácií o boji proti ISIS.“ (Todd, 2015) Taliban avšak o dva dni neskôr akúkoľvek spoluprácu poprel na svojom webe: „V boji s takzvaným Islamským štátom nepotrebujeme žiadnu pomoc. Žiadne kontakty v tomto smere neudržíme, žiadnu diskusiu s nikým nevedieme,“. (RFE/RL, 2015) Avšak v ten istý deň britské noviny Sunday Times „citovali neidentifikovaného „vyššieho veliteľa Talibanu“, ktorý povedal, že Putin a vodca Talibanu mulla Akhtar Mansur sa stretli v septembri na vojenskej základni v Tadžikistane, aby prediskutovali možnú spoluprácu v boji proti silám ISIS.“ (Mackenzie, Russell, 2015)

Aj napriek oficiálnemu odmietnutiu spolupráce zo strany Talibanu je evidentné, že v roku 2015 sa naštartovali vzťahy medzi Ruskom a Talibanom, aj napriek tomu, že Rusko oficiálne spolupracovalo len s oficiálnou vládou v Afganistane a Taliban sa nachádzal na

ruskom zozname teroristických organizácií. V tomto roku sa Rusko rozhodlo prejsť na cestu „menšieho zla“ v snahe účinne bojovať proti IS-KP. Bolo to práve založenie IS-KP a jeho potenciónálna hrozba pre Rusko a post-sovietsky priestor v strednej Ázii, ktoré boli impulzom pre Rusko, aby vytvorilo vzťah/spoluprácu s Talibanom. Rusko sa priznalo len ku kontaktu s Talibanom výhradne len ohľadom boja s IS-KP.

3.2. 2016

Rok 2016 sa na území Afganistanu začal snahami USA jednať o miery s Talibanom a ruským odmietnutím sa na týchto rozhovoroch zúčastňovať. Z. Kabulov sa na túto tému vyjadril v ruskej štátnej televízii, kde povedal, že Moskva nemala záujem pripojiť sa k americkému úsiliu o urovnanie mieru prostredníctvom rozhovorov s Talibanom. „Nepripojíme sa k zbytočným udalostiam a už sme to Američanom povedali.“ (Mashal & Kramer, 2016) Z tohoto vyjadrenia je zrejmé, že Rusko sa v roku 2016 už viac nechcelo podieľať na spolupráci s USA a NATO v Afganistane a malo pravdepodobne v pláne nájsť si svoju cestu, ako zvýšiť svoj vplyv a zabezpečiť svoje bezpečnostné otázky na území Afganistanu. O štyri dni neskôr Rusko darovalo afganskej vláde 10 000 kusov sovietskych útočných pušiek AK-47, čím opäť zvýšilo svoju angažovanosť v Afganistane, avšak tentokrát na druhej strane konfliktu. „Afganský poradca pre národnú bezpečnosť Mohammad Hanif Atmar na ceremónii prijatia daru so zbraňami povedal: „Tento dôležitý dar pochádza od dôležitého priateľa Afganistanu v kritickom období pre Afganistan a región... Terorizmus je náš spoločný nepriateľ““. (Putz, 2016)

Hrozba zo strany teroristických organizácií sa zo strany Ruska dostala opäť do popredia o dva mesiace neskôr, kedy Kabulov upozornil na rastúcu silu IS-KP v Afganistane. V tomto tvrdení ho podporil taktiež aj šéf Organizácie zmluvy o kolektívnej bezpečnosti (ODKB) Nikolaj Bordyuzha, ktorý to potvrdil a dodal: „podľa niektorých údajov je tam dnes okolo 10 000 militantov ISIS, hoci pred rokom ich bolo len niekoľko stoviek. Väčšina pochádza prirodzene z vytlačenia zo Sýrie a Iraku do Afganistanu. Toto je pre nás vážna hrozba“ a Kabulov ďalej dodal: „Afganská pobočka ISIS sa rozhodne špecializuje na Strednú Áziu, Ruština je dokonca jedným z ich pracovných jazykov. Cvičia sa proti Strednej Ázii a Rusku“. (Michel, 2016) Tieto čísla považoval západ za extrémne nafúknuté a nereálne, čo sa nedá vylúčiť, nakoľko žiadne argumenty, ani výskumy k týmto číslam neboli predložené, či už Kabulovom, alebo Bordyzhom.

K téme ruských vzťahov s Talibanom sa Rusko opäť vyjadrilo až 30. septembra. Vtedy sa na tému priateľstva, spolupráce, alebo kontaktov medzi Ruskom a Talibanom vyjadril Oleg Syromolotov, zastupujúci minister zahraničných vecí zodpovedný za boj proti terorizmu: „Toto je teroristická skupina, ktorá je na sankčnom zozname OSN. Preto nemáme žiadne kontakty s Talibanom. Máme len komunikačný kanál o humanitárnych otázkach týkajúcich sa ľudských práv a rukojemníkov. Nie viac ako to.“ (Topychkanov, 2017) Táto zdanlivá otočka v postavení Ruska voči Talibanu by sa dala vysvetliť ako snaha Ruska hrať na obe strany. Taliban predsa odmietal akékoľvek vzťahy s Ruskom. V tomto prípade sa ponúka možnosť, že Rusko hralo túto hru na obe strany, s tým, že koho úspech bude väčší, toho do budúcnosti bude Rusko uprednostňovať. Toto vysvetlenie taktiež podporuje predpoklad, že mať do budúcnosti vplyv v Afganistane je pre Rusko kľúčové a preto sa muselo uistiť, že do budúcnosti podporí stranu s najväčším potenciálom v Afganistane ako takom a aj pre Ruské záujmy v Afgansitane.

8. decembra vyšla v spravodajskej divízií Reuters správa o Rusko-Talibských vzťahoch s názvom: „Ties between Russia and the Taliban worry Afghan, U.S. officials“. V tejto správe sa objavilo viacero pohľadov a vysvetlení vzťahu medzi Ruskom a Talibanom. „Lídri v Kábule tvrdia, že ruská podpora afganskému Talibanu sa zatiaľ zdá byť prevažne politická. Ale séria nedávnych stretnutí, ktoré sa podľa nich konali v Moskve a Tadžikistane, znervóznila predstaviteľov afganskej spravodajskej služby a obrany z priamejšej podpory vrátane zbraní alebo financovania... Vyššie postavený afganský bezpečnostný predstaviteľ označil ruskú podporu Talibanu za „nebezpečný nový trend““ ďalej sa k tejto téme v článku vyjadruje Alexander Mantyckij, ruský veľvyslanec v Kábule: „kontakty jeho vlády s povstaleckou skupinou sú zamerané na zaistenie bezpečnosti ruských občanov a na podporu mierových rokovaní. „Nemáme intenzívne kontakty s Talibanom,“ a dodal, že Rusko uprednostňuje vyjednaný mier v Afganistane, ku ktorému by mohlo dôjsť len pestovaním kontaktov so všetkými hráčmi vrátane Talibanu. ... uviedol, že vyhlásenia amerických a afganských predstaviteľov boli snahou odvrátiť pozornosť od zhoršujúceho sa konfliktu.“ V článku autori taktiež poukazujú na zdroje Talibanu a afganskej vlády, ktoré poukazujú na niekoľko stretnutí medzi predstaviteľmi Talibanu a Ruska v Tadžikistane a Moskve. (Shalizi & Smith, 2016)

27. decembra sa v Moskve odohralo tretie stretnutie krajín ohľadom hrozby IS-KP, Talibanu a situácii v Afganistane. Krajínami, ktoré sa zúčastnili na tomto stretnutí boli okrem Ruska, Čína a Pakistan. Po stretnutí sa vyjadrila hovorkyňa ruského ministerstva zahraničných vecí: „(Tieto tri krajiny) vyjadrili osobitné znepokojenie nad rastúcou aktivitou extrémistických skupín vrátane afganskej vetvy IS v krajine,“ taktiež upozornila, že všetky tri krajiny súhlasili, že do budúcnosti bude potrebný „flexibilný prístup k odstráneniu určitých

osôb zo sankčných zoznamov v rámci úsilia o podporu mierového dialógu medzi Kábulom a hnutím Taliban,“. Predstavitelia afganskej vlády toto stretnutie a jeho agendu „riešiť problémy v Afganistane“ bez afganskej vlády označili za neproduktívne, nakoľko „Diskusia o situácii v Afganistane, aj keď dobre mienená, bez Afgancov nemôže pomôcť reálnej situácii a tiež vyvoláva vážne otázky o účele takýchto stretnutí“ (Hobson et al., Osborn, 2016)

Posledným vyjadrením z ruskej strany v roku 2016 bol rozhovor Z. Kabulova pre Anadolu Agency, ktoré bolo urobené tesne pred výročím ruskej invázie do Afganistanu a preto sa do veľkej miery zaoberalo históriou medzi Ruskom a Afganistanom. V tomto rozhovore povedal Z. Kabulov mnoho myšlienok hodných spomenutia, avšak pre ciele tejto práce sú podstatné len nasledovné: „súčasnú vedúcu a väčšina Talibanu sa teraz – v dôsledku všetkých týchto historických lekcií, ktoré dostali v Afganistane – stali miestnymi silami. Vz dali sa myšlienky globálneho džihádizmu. Sú naštvaní a ľutujú, že nasledovali Usámu bin Ládina“, ďalej: „Medzi Talibanom a afganskou vládou by mal byť mier. O to by sme mali byť požiadaní podľa medzinárodného práva a zásad zahraničnej politiky Ruskej federácie. Obe strany by nás mali požiadať: "Prosím, zorganizujte takúto konferenciu, chceme uzavrieť mier pod vašou záštitou." Zatiaľ sme takúto požiadavku nedostali.“, v rozhovore taktiež odpovedá na otázku, že či má Rusko mierový plán pre Afganistan. Na to odpovedá Z. Kabulov, že nie, avšak sa ďalšiu časť otázky o organizovaní konferencií ohľadom mieru v Afganistane, neodpovedá. (Ozturk, 2016)

Zahraničná politika Ruska bola v roku 2016 navonok nejasná. Na začiatku roka sa Rusko odmietlo zúčastniť na mierových jednaniach od záštitou USA, z čoho je vidieť nezáujem Ruska ďalej sa podieľať na činnosti v súvislosti s Afganistanom s USA. Kým na konci roku 2015 sa hovorilo o silnejúcich vzťahoch medzi Ruskom a Talibanom, na začiatku roku 2016 Rusko darovalo Afganistanu 10 000 útočných pušiek AK-47. Zdanlivá otočka v zahraničnej politike Ruska by sa avšak dala vysvetliť ako snaha hrať na dve strany. Pre Rusko bolo a je dôležité mať vplyv na území Afganistanu bez nutnosti priameho zapojenia (poučenie, ktoré si Rusko odnieslo po 10 rokoch vojny v Afganistane). Preto by sa dalo pochopiť toto náhle otočenie na druhú stranu, ako kalkulovaný ťah zo strany Ruska, aby mohli vidieť potenciál oboch strán konfliktu, či už vo vzťahu k vojne, alebo Ruským záujmom v Afganistane a strednej Ázii. Vzťahy Ruska a Talibanu sa dostali do popredia až v druhej polovici roka 2016. V tomto období je vidieť prvé znaky toho, ako sa Rusko presúva z role zákulisného hráča na aktívneho hráča v politickej hre prebiehajúcej v Afganistane. Jednou z rolí, ktoré na seba postupne nabehá Rusko je rola sprostredkovateľa a organizátora rôznych rozhovorov ohľadom

situácie v Afganistane. Jedna téma, ktorá zostala z pohľadu Ruska stále aktuálna aj v roku 2016 bola hrozba Islamského štátu (IS-KP) na území Afganistanu.

3.3. 2017

Na začiatku roku 2017 pokračovalo Rusko vo svojej roli organizátora medzinárodných rozhovorov (Moskovský formát), keď vo februári organizovalo plánovanú debatu medzi Afganistanom, Pakistanom, Iránom, Čínou a Ruskom. Toto bolo prvé stretnutie organizované Ruskom na ktorom sa zúčastnili aj oficiálni zástupcovia afganskej vlády. Ashraf Haidari, generálny riaditeľ ministerstva zahraničných vecí pre politiku a stratégiu účasť Afganistanu na rozhovoroch organizovaných Ruskom, ktoré bolo v posledných rokoch obviňované z blízkych kontaktov s Talibanom, komentoval vzťahy Ruska a Talibanu takto: „Rusi dodali, že udržiavajú kontakty s Talibanom len kvôli ich obavám a so zámerom podporiť afganskú vládu v potenciálnych mierových rozhovoroch. ... ubezpečili afganskú vládu, že neurobia nič, pokiaľ ide o to, že nás obídu a postavia na vedľajšiu koľaj a budú hovoriť s Talibanom, vedia, že to nebude slúžiť ich vlastným dlhodobým záujmom v regióne.“ (The Wire, 2017) Rusko sa pre The Wire taktiež rozhodlo k tejto otázke vyjadriť: „Ruská federácia dala jasne najavo, že je proti Talibanu a že podporuje vládu Afganistanu. Že za legitímneho zástupcu afganského ľudu považujú vládu Afganistanu, nie Taliban“ (The Wire, 2017) Výsledkom stretnutia bola tlačová správa, ktorú vydalo ruské ministerstvo zahraničných vecí. V tej píše: „Účastníci sa dohodli, že zintenzívnia úsilie na podporu vnútroafganského mierového procesu pri zachovaní vedúcej úlohy Kábulu a dodržiavaní predtým dohodnutých zásad integrácie ozbrojenej opozície do mierového spoluzitia“ (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, 2017)

Tlačová správa ruského ministerstva zahraničných vecí ukazovala vôľu všetkých zúčastnených štátov, vrátane Ruska podieľať sa na snahách o mierové riešenie situácie v Afganistane. Ruské vyjadrenie, že za legitímneho zástupcu afganského ľudu považuje vládu Afganistanu a ubezpečenie zástupcov Afganistanu, že Rusko udržiava kontakt s Talibanom len so zámerom podpory afganskej vlády a pre potencionálne budúce mierové rokovania je možné do istej miery vidieť ako kontinuitu s ruskom snažením hrať na obe strany. Vo vzťahu medzi Ruskom a Talibanom je viditeľný posun. Kým do tohoto stretnutia Rusko buď kontakt s Talibanom odmietal, alebo ho priznal, s primárnym zámerom zaistenia bezpečnosti ruských občanov, na tomto februárovom stretnutí sa práve mierové rokovania stávajú primárnym argumentom Ruska pre kontakt s Talibanom. Tento vývoj sa dá interpretovať, ako kontinuita v snahe Ruska udržiavať kontakt jak s vládou v Kábule, tak aj s predstaviteľmi Talibanu za

cieľom poistiť si, že v prípade akéhokoľvek výsledku rokovaní a udalostí v budúcnosti bude mať Rusko zaistenú istú mieru vplyvu na území Afganistanu.

Vzťah medzi Ruskom a Talibanom bol daný do pozornosti opäť v marci 2017, keď USA obvinili Rusko zo zásobovania a pomáhania Talibanu. Konkrétne išlo o vyjadrenie generála Curtisa Scaparrottiho, ktorý v tom čase pôsobil na pozícii najvyššieho veliteľa spojeneckých síl NATO v Európe (SACEUR). Curtis Scaparrotti sa na vypočúvaní výboru pre ozbrojené sily Senátu USA vyjadril: „Nedávno som videl vplyv Ruska – zvýšený vplyv, pokiaľ ide o združovanie a možno aj zásobovanie Taliban“ (Stewart & Ali, 2017) Toto tvrdenie avšak nepodložil žiadnymi dôkazmi. Takéto vážne obvinenie Ruska vo vzťahu k Talibanu znamenalo do istej miery zlom v ruskej hre na obe strany.

Rusko samozrejme tvrdenie Curtisa Scaparrottiho poprelo. Rusko odmietlo, že „by poskytl pomoc Talibanu, ktorý bojuje o veľké územia a spôsobuje ťažké straty, a tvrdia, že cieľom ich obmedzených kontaktov je priviesť skupinu k rokovaciemu stolu.“ (Stewart & Ali, 2017) Kým Rusko pokračovalo v rétorike snahy dostať obe strany za rokovací stôl, Taliban v reakcii na obvinenie, že ich Rusko zásobuje uviedol pre tlačovú agentúru Reuters: „skupina má významné kontakty s Moskvou prinajmenšom od roku 2007, no dodali, že ruská angažovanosť nepresahuje rámec „morálnej a politickej podpory““. (Stewart & Ali, 2017) Taliban sa taktiež vyjadril, že „Vzťahy medzi Moskvou a Talibanom sa však za posledné tri roky výrazne zlepšili, najmä od založenia takzvanej skupiny „IS Khorasan“ v Afganistane v januári 2015.“ (Azami, 2018a) Tieto vyjadrenia Talibanu boli obrovským šokom nie len preto, že sa Taliban konečne priznal, že má kontakty s Ruskom, ale ako hlboko do minulosti siahajú. Rusko tvrdenia Talibanu nevyvrátilo. Afganská vláda v Kábule na konci marca 2017 kontrolovala len okolo 60% územia Afganistanu. (Stewart & Ali, 2017) Z tohoto vývoja udalostí sa dá predpokladať, že Rusko začalo postupom času uprednostňovať Taliban, ktorý je stále vnímaný ako teroristická organizácia, nad vládou v Kábule, ktorá bola podporovaná zo strany USA. Tomuto odpovedá aj vyjadrenie Z. Kabulova (taktiež z marca 2017), kde tvrdí, že „požiadavka Talibanu na stiahnutie zahraničných jednotiek z Afganistanu bola "oprávnená" a kritizoval dlhodobú prítomnosť síl USA a NATO v krajine.“ (Azami, 2017) Táto podpora požiadaviek Talibanu to istej miery ukazuje, ako sa oproti predošlým obdobiam stal Taliban bližší pre Rusko.

Ďalším krokom ruskej diplomacie bolo usporiadanie ďalšej väčšej mierovej konferencie v snahe udržať si štatút „mediátora“ a upevniť svoj vplyv na vývoj v Afganistane. Nutnosť pokračovať v mierových procesoch v Afganistane vnímalo Rusko najmä z bezpečnostného hľadiska. Rusko argumentovalo tým, že pokračujúce nepriateľstvo medzi

stranami konfliktu a s tým súvisiaca zlá bezpečnostná situácia môže byť využitá militantmi z IS-KP na rozšírenie vplyvu a preniknutie do susedných krajín strednej Ázie. (Gul, 2017) Rozšírenie IS-KP do strednej Ázie je pre Rusko obrovská hrozba nie len preto, že na území týchto krajín žijú hlavne moslimovia, ale aj preto, že Rusko nechce, aby bolo jeho nárazníkové pásmo akokoľvek destabilizované, to by totiž ohrozilo nie len Ruské záujmy v oblasti, ale aj Rusko samotné, ktoré má tiež značnú časť populácie islamského vierovyznania. „Posilnená ruská afganská diplomacia zjavne pramení z obáv, že pokračujúce afganské nepriateľstvo povzbudí militantov Islamského štátu, aby rozšírili vplyv v krajine a pokúsili sa preniknúť do susedných stredoázijských štátov s cieľom podkopať regionálne bezpečnostné záujmy Moskvy.“ (Gul, 2017)

Aj napriek ruskej argumentácii sa Taliban odmietol zúčastniť tejto mierovej konferencie. Svoje rozhodnutie nezúčastniť sa odôvodnil hovorca Talibanu Zabihullah Mudžáhid pre Voice of America nasledovne: „,,Tieto rokovania (v Moskve) nemôžeme nazvať dialógom o obnovení mieru v Afganistane. Toto stretnutie vychádza z politických programov krajín, ktoré ho organizujú. V skutočnosti to s nami nemá nič spoločné a ani to nepodporujeme,“ (Gul, 2017) Rovnako, ako Taliban, ani USA nepodporilo tieto mierové rokovania. USA bolo oficiálne pozvané na mierové rokovania, ale rozhodli sa ich nezúčastniť. „Na podujatie boli pozvané aj Spojené štáty, ale Washington to odmietol s tým, že nebol vopred informovaný o programe a nie sú mu jasné motívy stretnutia.“ (Gul, 2017) Rokovania v Moskve sa nakoniec podľa vyjadrenia ruského ministerstva zahraničných vecí zúčastnili zástupcovia Afganistanu, Pakistanu, Indie, Iránu, Číny a taktiež sa prvýkrát zúčastnili aj zástupcovia post-sovietskych krajín strednej Ázie. Výsledkom rokovania bola podľa tej istej správy ruského ministerstva zahraničných vecí výzva pre Taliban, aby prestal bojovať a nadviazal priamy dialóg s vládou v Kábule. (Burack et al., 2017)

V máji 2017, po mesiacoch obviňovania Ruska zo zásobovania a až príliš blízkych vzťahov s Talibanom, ruské ministerstvo zahraničných vecí opäť vydalo vyhlásenie: „Rusko významne prispieva ku kolektívnemu boju proti terorizmu v Afganistane. Poskytujeme bezplatnú asistenciu pri vyzbrojovaní afganských národných bezpečnostných síl zbraňami a muníciou, organizujeme školenia ich dôstojníkov v príslušných ruských vzdelávacích inštitúciách. Pokiaľ ide o obmedzené kontakty s hnutím Taliban, ich cieľom je zaistiť bezpečnosť ruských občanov v Afganistane a povzbudiť Taliban, aby sa zapojil do procesu národného zmierenia pod vedením Kábulu na základe troch známych princípov: uznanie ústavy IRA (Indian Reorganization Act), odzbrojenie, prerušenie jej väzieb s IS, Al-Káidou a ďalšími teroristickými organizáciami“ (Chaudhury, 2017) Toto vyjadrenie malo pôsobiť ako

ubezpečenie pre krajiny spolupracujúce s Ruskom. Toto vyjadrenie je zaujímavé a dôležité pri sledovaní vzťahov medzi Ruskom a Talibanom, nakoľko v tomto vyjadrení Rusko prvýkrát jasne a presne stanovuje svoje ciele, čoho chce dosiahnuť z kontaktov s Talibanom. Prvý cieľ nie je nový, ide o „bezpečnosť ruských občanov v Afganistane“. Druhý cieľ je už pomerne zaujímavejší, druhým cieľom je totiž zapojenie Talibanu do mierového procesu. Už nejde len o snahu, aby sa Taliban zapojil, ale o jasne stanovený cieľ zapojenia Talibanu do „procesu národného zmierenia“. Pri tomto ciele sú taktiež stanovené tri princípy na základe ktorých má byť vykonávaný proces mierenia. Jedným z týchto bodov je aj prerušenie väzieb s Al-Káidou a ďalšími teroristickými organizáciami. Toto bol prvý moment, kedy Rusko jasne stanovilo Talibanu podmienky. Do tohoto momentu bol kontakt s Talibanom braný, ako jednanie s menším zlo.

Téma spolupráce medzi Ruskom a Talibanom sa dostala opäť do povedomia v októbri 2017. V tomto období Taliban zvýšil počet a intenzitu útokov na území Afganistanu. V reakcii na to Afganská vláda v Kábule poslala do týchto miest svoju armádu. Veliteľ brigády generál Mohammad Naser Hedayat sa v rozhovore pre miestnu televíziu vyjadril: „Do afganskej vojny je zapojených veľa veľkých krajín. Môžeme menovať Rusko, ktoré sa aktívne mieša vo Farah, a zhabali sme zbrane ruskej výroby vrátane ostreľovacích d'alekohľadov pre nočné videnie.“ (Rasmussen, 2017) K otázke ruských dodávok zbraní pre Taliban sa vyjadril taktiež Javid Faisal, hovorca vládneho generálneho riaditeľa Abdullaha Abdullaha „Vláda má správy o povstalcoch, ktorí používajú ruské zbrane na severe a západe krajiny a v južnej provincii Uruzgan.“ Upozornil avšak ale na nedostatok informácií, ktoré mala k dispozícii vláda v Kábule k dispozícii. (Rasmussen, 2017) Ďalším problémom je, že niektoré zbrane ruskej výroby sú tak rozšírené, že sa len čisto na základe ich prítomnosti nedá hneď obviňovať Rusko z vyzbrojovania.

Zahraničná politika Ruska v roku 2017 lavírovala medzi udržiavaním role kľúčového hráča v mierových rokovaníach, prehľbujúcich sa kontaktoch s Talibanom a obvineníach, ako zo strany USA, tak aj v druhej polovici roka zo strany afganskej vlády. Rusko v roku 2017 naštartovalo takzvaný Moskovský formát, čo sú medzinárodné mierové rokovania s cieľom mierového riešenia na území Afganistanu. V roku 2017 Rusko taktiež prvýkrát jasne stanovilo podmienky a ciele komunikácie s Talibanom, medzi ktoré patrilo aj prerušenie väzieb Talibanu s Al-Káidou a akokoľvek inou teroristickou organizáciou. Taliban taktiež v roku 2017 prvýkrát priznal, že je v kontakte s Ruskom. Nie len to, ale aj fakt, že Taliban mal tieto kontakty s Ruskom už od roku 2007. Taliban taktiež priznal, že vzťahy s Ruskom sa výrazne zlepšili za posledné tri roky. V roku 2017 sa začali jasnejšie rysovať vzťahy medzi Ruskom a Talibanom.

Aj napriek zblížovaniu a zlepšovaniu vzťahov medzi Ruskom a Talibanom sa avšak Taliban stále odmietol zúčastňovať na Ruskom organizovaných medzinárodných mierových rokovaníach.

3.4. 2018

Na začiatku roku 2018 vydala BBC štúdiu na základe ktorej zistení prišli k záveru, že Taliban bol na prelome roku 2017 a 2018 otvorene aktívny na 70% územia Afganistanu. Taktiež zistili, že Taliban kontroloval, alebo ohrozoval omnoho viac územia, než bezprostredne po odchode bojových jednotiek v roku 2014. (Sharifi & Adamou, 2018) Takéto postavenie robilo z Talibanu ešte silnejšieho hráča a preto muselo byť pre Rusko kľúčové, aby sa práve Rusko stalo krajinou, ktorá dostane obe strany k rokovaciemu stolu. Nie len pre svoju vlastnú prestíž (a ukázanie západu, že to na rozdiel od nich Rusko dokáže), ale taktiež o udržovanie si vplyvu v Afganistane a zabezpečenia svojich bezpečnostných otázok (zabránenie rozširovania teroristických skupín do post-sovietskych štátov strednej Ázie).

Presne rok od momentu, kedy USA obvinilo Rusko zo zásobovania Talibanu (vtedy USA chýbali dôkazy), sa opäť dostali na verejnosť obvinenia voči Rusku, ale tentokrát už zo zbrojenia Talibanu. Na tento problém poukázala už v októbri 2017 afganská vláda. Problém bol avšak v nedostatku informácii. V marci 2018 to bol generál John Nicholson, kto v rozhovore pre BBC obvinil Rusko z destabilizácie Afganistanu cez zbrojenie Talibanu. „Na toto veliteľstvo sme si nechali priviezť zbrane a dali nám ich afganskí vodcovia a povedali, že to dali Rusi Talibanu. Vieme, že sú do toho zapletení Rusi. Rusko uskutočnilo sériu cvičení na afganskej hranici s Tadžikistanom. Sú to protiteroristické cvičenia ... ale ruské vzory správania sme už videli: prinesú veľké množstvo vybavenia a časť z neho nechajú za sebou. ... potom sú prepašované cez hranice a dodané k Talibanu.“ (Rowlatt, 2018)

Taliban odmietol, že by dostali akúkoľvek vojenskú pomoc od ktorejkoľvek krajiny. (Azami, 2018a) Rusko odmietlo, že by dodávalo zbrane, alebo finančné prostriedky Talibanu. Rusko potvrdilo jedine, že vedie rozhovory s Talibanom na základe spoločného nepriateľstva voči IS-KP, ktorý sa snaží vytvoriť základňu na severovýchode Afganistanu. (Rowlatt, 2018) Ruská ambasáda v Kábule taktiež odmietla akékoľvek podozrenia a označila ich za „ničím nepodložené ničivé klebety“. Ruskí predstavitelia a politici dokonca naznačili, že USA a NATO podporujú IS-KP v Afganistane; obvinenie, ktoré USA poprelo. V článku BBC sa taktiež ďalej píše, že niektorí členovia Talibanu očakávali, že zlepšujúce sa vzťahy medzi Talibanom a Ruskom by mohli Talibanu priniesť sofistikovanejšie zbrane darované Ruskom.

Avšak Rusko k tomuto kroku nepristúpilo a to z dvoch dôvodov. Po prvé, lebo tieto zbrane by sa dali ľahko vystopovať naspäť do Ruska. Po druhé, lebo „americko-ruské vzťahy nie sú dostatočne zlé na to, aby na to malo Rusko dôvod. (Azami, 2018a)

Zamir Kabulov sa v júly 2018 vyjadril na adresu Talibanu v rozhovore pre Kommersant daily. V tomto rozhovore Z. Kabulov upozorňuje na dôležitosť a silu Talibanu v Afganistane. Tvrdí, že Taliban kontroluje viac než polovicu územia Afganistanu a „je veľmi integrovaný do vojenského a politického života Afganistanu“. Taktiež tvrdí, že Taliban si zakladá „paralelné mocenské orgány vrátane súdneho systému, v ktorý majú Afganci väčšiu dôveru ako v ten oficiálny“. (TASS, 2018) Práve to je jedným z dôvodov, prečo Rusko chcelo, aby sa Taliban zúčastnil Moskovského formátu, ktorý Rusko plánovalo na konci leta 2018. Problém avšak podľa Z. Kabulova spočíval v tom, že Taliban považoval vládu v Kábule za nelegitímnu a dosadenú USA a preto s ňou odmietal viesť rozhovory, ale prejavil ochotu v budúcnosti rokovať oddelene s USA. (TASS, 2018) Moskovský formát sa na konci leta nekonal. Jedným z dôvodov bola žiadosť od afganskej vlády, ktorá požiadala Rusko o zrušenie summitu. Podľa afganskej vlády by totiž Moskovský formát s Talibanom skomplikoval mierový proces, ktorý podporuje USA, nakoľko Rusko pozvalo vysoko postavených afganských politikov, ktorí nie sú súčasťou afganskej vlády, čím ju obišla. (Jain, 2018)

Prvý obrovský zlom v mierových jednaniach nastal na začiatku novembra 2018, kedy sa Taliban prvýkrát zúčastnil Moskovského formátu. Na toto stretnutie prišli zástupcovia Talibanu a členovia afganskej vysokej mierovej rady. Títo členovia nepatria priamo do afganskej vlády a tým pádom ju nereprezentovali. Na tomto stretnutí sa Taliban s členmi afganskej vysokej mierovej rady dohadoval na priamych stretnutiach v budúcnosti. Toto jednanie Moskovského formátu neprinieslo žiadne významné závery, avšak malo obrovský dopad na Ruské postavenie v Afganistane. Ako píše vo svojom článku Dawood Azami: „Stretnutie v Moskve zdôrazňuje návrat Ruska do diplomatického popredia v afganských záležitostiach.“ (Azami, 2018b)

Rok 2018 bol pre Taliban úspešný. Taliban rozšíril územie, ktoré mal pod kontrolou a neskôr začal zakladať paralelné mocenské systémy, ako protiváhu oficiálnej vláde v Kábule. Rusko bolo po roku opäť obvinené z pomáhania Talibanu. V roku 2018 k tomu avšak pribudlo už aj obvinenie zo zbrojenia Talibanu. Rusko aj Taliban tieto tvrdenia odmietli. Vzťahy medzi Ruskom a Talibanom ako také sa v roku 2018 ešte viac prehĺbili, najmä v novembri, kedy sa prvýkrát zástupcovia Talibanu zúčastnili Moskovského formátu, čo bolo zároveň prvé zahraničné jednanie, ktorého sa Taliban zúčastnil. Tento Moskovský formát mal obrovský dopad na postavenie Ruska v Afganistane, aj keď nemalo žiadne významné závery. Na

tomto jednaní sa taktiež zúčastnili členovia afganskej vysokej mierovej rady, tí síce nie sú predstaviteľmi vlády v Kábule, ale aj tak na tomto stretnutí s Talibanom riešili ďalšie možné priame stretnutia a dalo sa to preto nazvať krokom správnym smerom.

3.5. 2019

Prvou významnou udalosťou vo vzťahu medzi Ruskom a Talibanom v roku 2019 boli mierové rozhovory, nesúce názov „vnútroafganský dialóg“. Vnútroafganský dialóg bol mierový rozhovor, medzi predstaviteľmi Talibanu a vysoko postavenými opozičnými afganskými politikmi v Moskve. Vnútroafganský dialóg sa stal kontroverzným ešte skôr než začal, nakoľko „afganská vláda reagovala veľmi negatívne a označila vnútroafganský dialóg za pokus „získať moc“ a „nie v záujme Afganistanu“.“ (Carroll, 2019) Rusko sa od týchto mierových rozhovorov dištancovalo a tvrdilo, že organizáciu vnútroafganského dialógu má celú na starosti skupina afganských utečencov, ktorá sa volá Rada pre afganskú komunitu, ktorá má zhodu okolností sídlo v Moskve. Rusko sa snažilo presvedčiť hlavne afganskú vládu, že s týmito mierovými rozhovormi nemá nič spoločné, ale ako správne poukazuje Oliver Carroll vo svojom článku pre The Independent „Podujatie tohto typu by sa však len ťažko mohlo uskutočniť bez organizačnej, vízovej a bezpečnostnej podpory ruských úradov. Pre predstaviteľov Talibanu by bolo ťažké prejsť pasovou kontrolou vzhľadom na skutočnosť, že ich skupina zostáva na zozname teroristických organizácií. Tento konkrétny detail bol v ruských médiách umocnený do absurdity, ktoré sú stále povinné odvolávať sa na „zakázaný“ status Talibanu, keď informujú o pozvaní do Moskvy.“ (Carroll, 2019) Z toho dôvodu je veľmi nepravdepodobné, že by Rusko nebolo aspoň minimálne zainteresované vo februárovom vnútroafganskom dialógu.

Túto, aj keď Moskvou popieranú snahu Ruska o to dostať Taliban a afganských politikov z Kábulu za jeden rokovací stôl môžeme taktiež vnímať v súvislosti s v tom čase, už prebiehajúcich rokovaniach medzi Talibanom a USA v Dauhe. Maria Zacharovová, hovorkyňa ruského ministerstva zahraničných vecí sa v januári 2019 vyjadrila, že Rusko víta snahy USA o mierové rokovania, ale „pokusy osobitného mierového vyslanca USA Zalmaya Khalilzada presvedčiť Taliban, aby rokovali s kábulskou vládou, zlyhali.“ (Sediqi & Jain, 2019) Toto vyjadrenie sa dá vnímať, ako snaha Ruska upozorniť na svoje úspechy, nakoľko Rusku sa na rozdiel od USA podarilo dostať Taliban na rokovania s politikmi z Kábulu, aj keď nie so zástupcami vlády, ako takej. Tento úspech Ruska a jeho rastúce postavenie v Afganistane nebolo avšak prekvapením, nakoľko Rusko od roku 2015 intenzívne budovalo vzťahy

s Talibanom, ktorý sa stal Rusku bližší než vláda v Kábule, ktorá bola v očiach Talibanu a Ruska dosadená USA. Taliban a Rusko okrem negatívneho postavenia voči USA taktiež spája aj nepriateľstvo s IS-KP. IS-KP predstavuje pre Rusko bezpečnostnú hrozbu a preto bolo Rusko ochotné začať budovať lepšie vzťahy s Talibanom, ktorý sa mal o hrozbu IS-KP postarať na území Afganistanu, skôr než by mohla prerásť do stredoázijského problému.

Bezpečnostná hrozba zo strany IS-KP sa dostala opäť do popredia na konci mája 2019, kedy Alexander Bortnikov, riaditeľ FSB na návšteve v Tadžikistane uviedol, že na severe Afganistanu pri hraniciach s Tadžikistanom sa zhromažďujú bojovníci IS-KP, ktorých počet podľa ruských odhadov bol 5 000. Podľa čísel, ktoré malo USA počet týchto bojovníkov nemal presahovať 2 000. (Warsaw Institute, 2019) Prečo Rusko nafúklo tieto čísla? Bezpečnostná hrozba zo strany IS-KP dlhodobo slúžila ako opodstatnenie potreby kontaktu s Talibanom. Vzťah medzi Ruskom a Talibanom sa tak mohol ďalej vyvíjať aj napriek tomu, že Taliban je Ruskom považovaný za teroristickú organizáciu a je na jej území zakázaný. Avšak je to práve jeden podstatný rozdiel medzi Talibanom a IS-KP, ktorý z Talibanu spravil pre Rusko prijateľného partnera. Týmto rozdielom je, že Taliban chcel vládu v Afganistane a nemal žiadne ambície rozširovať svoju vládu a džihád mimo územie Afganistanu, zatiaľ čo IS-KP má ako cieľ, od svojho vzniku, založiť chalifát, ktorého územie by zaberalo, okrem iných aj post-sovietske štáty strednej Ázie. Rusko využívalo tieto nafúknuté čísla bojovníkov IS-KP na severe Afganistanu, ako nástroj na strašenie štátov strednej Ázie, ktoré následne spolupracovali s Ruskom ešte bližšie v snahe zabezpečiť svoju bezpečnosť. (Warsaw Institute, 2019)

Druhý vnútroafgánsky dialóg sa odohral pri príležitosti stého výročia vzťahov medzi Ruskom a Afganistanom na konci mája v Moskve. Na tomto vnútroafgánskom dialógu sa zúčastnilo 14 zástupcov Talibanu, vedených zástupcom vodcu Talibanu Mullahom Abdul Ghanim Baradarom, Hamíd Karzaj (bývalý afgánsky prezident), Mohammad Latif Bahand (afgánsky veľvyslanec v Rusku), Mohammad Karim Khalili, (predseda afganskej oficiálnej vysokej mierovej rady), Hanif Atmar (bývalý poradca pre afgánsku národnú bezpečnosť a zároveň prezidentský kandidát vo voľbách v roku 2019) a ďalší afgánski diplomati. Na rozdiel od februárového vnútroafgánskeho dialógu sa toho v máji zúčastnilo aj Rusko vedené ministrom zahraničných vecí Sergeyom Lavrovom, ktorý hneď vo svojom úvodnom prejave vyzval na úplné stiahnutie zahraničných síl z krajiny. „Vyzývame všetky afgánske strany, aby čo najskôr začali rozhovory so zapojením širokého spektra sociálnych a politických síl... Rusko je presvedčené, že neexistuje vojenské riešenie konfliktu v Afganistane. Jediný možný spôsob... je dosiahnuť mier politickými a diplomatickými prostriedkami.“ (RFE/RL, 2019) Výsledkom vnútroafgánskeho dialógu bol podľa slov Mullaaha Abdul Ghani Baradara závävok

prítomných k mieru, ale „verí, že v prvom rade treba odstrániť prekážku na ceste k mieru, čo znamená ukončenie okupácie Afganistanu“. (RFE/RL, 2019) Okrem stretnutí vnútroafgánskeho dialógu v Moskve prebehlo taktiež uzavreté stretnutie medzi zástupcami Ruska a Talibanu a ktorom informoval hovorca Talibanu Zabihullah Mujahid: „Delegácia Islamského emirátu (Taliban) bude mať tiež zatvorené stretnutia s vysokými predstaviteľmi Ruskej federácie," (Gul, 2019) Výsledky tohoto uzavretého stretnutia nie sú známe.

Ďalšie stretnutie medzi Ruskom a Talibanom sa odohralo v polovici septembra 2019 v reakcii sa náhle zrušenie mierových rokovaní medzi USA a Talibanom zo strany amerického prezidenta Donalda J. Trumpa po teroristickom útoku, ku ktorému sa priznal Taliban. Tento teroristický útok sa odohral 6.9.2019 v Kábule a zabil 12 ľudí, vrátane jedného amerického vojaka. Taliban preto oslovil regionálnych hráčov s oficiálnym cieľom (prezentovaným vysoko postaveným vodcom Talibanu v Katare) „informovať lídrov týchto krajín o mierových rozhovoroch a rozhodnutí prezidenta Trumpa odvolať mierový proces v čase, keď obe strany vyriešili všetky nedoriešené otázky a chystali sa podpísať mierovú dohodu,“. Iný vodca Talibanu, anonymne uviedol pre The Guardian, že „účelom návštev nie je pokúsiť sa oživiť rokovania s USA, ale posúdiť regionálnu podporu pre ich prinútenie opustiť Afganistan.“ (The Guardian, 2019) Rusko využilo možnosť ponúknuť Talibanom a zorganizovalo stretnutie s predstaviteľmi Talibanu v Moskve. Toto stretnutie viedol Z. Kabulov. Na tomto stretnutí sa Rusko vyjadrilo, že vníma mierové rokovania medzi Talibanom a USA ako „dôležitý krok“ a dúfa, že sú len pozastavené a nie „mŕtve“. (Teslova, 2019) Taliban na tomto stretnutí taktiež vyjadril ochotu ďalej rokovať s USA. (The Guardian, 2019)

Vzťahy medzi Ruskom a Talibanom sa naďalej zlepšovali aj v roku 2019. Dôkazom toho je vytvorenie nových mierových rokovaní s názvom „vnútroafgánsky dialóg“. Vnútroafgánsky dialóg bol prelomový v tom, že sa počas neho stretli jak zástupcovia Talibanu, tak aj politickí zástupcovia z Kábulu, ktorí avšak neboli súčasťou vlády. Toto bol prelomový bod, nakoľko dovtedy Taliban nechcel rokovať s nikým z Kábulu. Vnútroafgánsky dialóg mal taktiež dôležitý dopad aj na Rusko, ktoré vďaka týmto mierovým rokovaniam získalo silnejšie postavenie vo vzťahu k Afganistanu a riešeniu situácie v Afganistane., vďaka čomu získalo Rusko väčší vplyv. Aj napriek tomu, že Rusko odmietalo, že by malo čokoľvek spoločné s Vnútroafgánskym dialógom vo februári, je evidentné, že minimálne bez administratívnej pomoci Ruska by sa takéto mierové rokovanie nemohlo udiť, nakoľko Taliban je v Rusku na liste teroristických skupín, čo znamená, že jeho členovia majú zakázané vstúpiť do Ruska. Jediné, kedy môžu členovia Talibanu vstúpiť na územie Ruska je v prípade, že je im udelená výnimka od štátu. Preto je ťažké uveriť ruskému dištancovaniu sa od februárového

vnútroafganského dialógu. Zvyšné vnútroafganské rokovania prebehli už za priamej účasti a organizácie Ruska. Rusko taktiež v roku 2019 upozorňovalo na zoskupovanie 5 000 členov IS-KP na severe Afganistanu pri hraniciach s Tadžikistanom. Toto nafúknuté číslo bolo následne využité na vystrašenie krajín strednej Ázie, ktoré na to reagovali bližšou spoluprácou s Ruskom. Rusko taktiež dlhodobo používalo hrozbu IS-KP ako dôvod pre vzťahy a budovanie týchto vzťahov s Talibanom. Dobré vzťahy s Talibanom sa taktiež ukázali septembri, kedy vtedajší prezident USA Donald J. Trump označil mierové vyjednávanie s Talibanom za „mŕtve“ v reakcii na teroristický útok v Kábule, zorganizovaný Talibanom, pri ktorom zomrel jeden americký vojak. Po zrušení mierových rokovaní s USA Taliban oslovil Rusko a to neváhalo a zorganizovalo čisto rusko-talibské stretnutie v Moskve. Tento krok zo strany Talibanu a Ruska sa dá zhodnotiť ako dôkaz ich dobrých vzťahov.

3.6. 2020

V roku 2020 sa znovu naštartovali mierové rokovania medzi Talibanom a USA, ktoré priniesli jeden z najvýznamnejších momentov celej vojny v Afganistane, a to podpísanie dohody z Dauhy, celým názvom: „Dohoda o nastolení mieru v Afganistane medzi Islamským emirátom Afganistan, ktorý USA neuznávajú ako štát a ktorý je známy ako Taliban, a Spojenými štátmi americkými“. Táto dohoda bola podpísaná 29. februára v Katare medzi predstaviteľmi Talibanu a USA. Dohoda z Dauhy predstavovala prvý priamy krok k ukončeniu vojenského angažmá USA a NATO na území Afganistanu. V tejto dohode sa USA zaviazalo k stiahnutiu cudzích síl a zníženiu počtu svojich vojakov do 135 dní na 8 600 s tým, že ak Taliban dodrží svoju časť dohody do 14 mesiacov potom opustia Afganistan aj všetky ostatné americké a zahraničné jednotky. Taliban sa v dohode zaviazal k tomu, že od marca 2020 začne rokovať s afganskou vládou a že Taliban ani žiadna iná teroristická organizácia nevyužije Afganistan na ohrozenie bezpečnosti USA, ani žiadneho iného štátu, čím narážali na vzťah Talibanu a Al-Káidy pred inváziou USA a NATO po teroristických útokoch 9/11. Obe strany sa zároveň zaviazali k dočasnému prímeriu s tým, že trvalé prímerie medzi Talibanom, afganskou vládou a USA má byť vyjednané počas rokovaní Talibanu s afganskou vládou. (U.S. Department of State, 2020a) USA a Rusko vydali 6. marca (v reakcii na podpis dohody v Dauhy) spoločné vyhlásenie, ktoré má 12 bodov, v ktorých vítajú túto dohodu, prejavujú ochotu rokovať so všetkými stranami konfliktu s cieľom ukončiť vojnu tak, aby sa stabilizoval región a jeho bezpečnostná situácia, upozorňujú na nutnosť vnútroafganského urovnania

pomocou rokovania, opätovne neuznávajú existenciu Islamského emirátu Afganistan, vítajú zapojenie Talibanu v mierových jednaniach a ďalšie. (U.S. Department of State, 2020b)

V júny 2020 prišiel časopis The New York Times s obvinením, že Rusko sa snažilo cez jednotky ruskej vojenskej spravodajskej služby G.R.U. ponúkať odmeny bojovníkom Talibanu za zabitie spojeneckých cieľov na území Afganistanu so zameraním na jednotky USA. Rusko sa malo o ponúkanie odmien pre jednotlivcov z Talibanu snažiť počas mierových jednaní medzi Talibanom a USA v Katare. „Spravodajské hodnotenie je vraj aspoň čiastočne založené na výsluchoch zajatých afganských militantov a zločincov. Predstavitelia neopísali mechanizmus ruskej operácie, napríklad ako sa vyberali ciele alebo ako sa menili peniaze. Nie je tiež jasné, či sa ruskí agenti rozmiestnili v Afganistane, alebo či sa stretli so svojimi náprotivkami z Talibanu inde.“ (Savage et al., 2020) Vtedajší prezident USA Donald J. Trump na Twitteri odmietol, že by bol informovaný o takýchto činoch Ruska, označil The New York Times za Fake News a dodal, že nikto nebol voči Rusku tvrdší, než jeho administratíva. (Teslova, 2020)

Rusko odmietlo, že by sa také niečo dialo. Z. Kabulov sa k tejto téme vyjadril: „Okolo vyslovených falošných správ sa vytvára príliš veľký humbuk, ktorý dokonca Trump a jeho administratíva popreli. Považujem za hanebné, že trávime priveľa času komentovaním nehorázných klamstiev. Je jasné, že v USA sú sily, ktoré nechcú opustiť Afganistan, ktoré chcú ospravedlniť svoje zlyhanie. O tom to celé je“ (Teslova, 2020) Taliban toto tvrdenie taktiež odmietol. Taliban od podpisu dohody z Dauhy dodržiaval prímerie a žiadne ciele nezasahoval. V tomto období boli vzťahy medzi Ruskom a USA najhoršie za posledné roky, takže by sa dalo predpokladať, že toto by bola možná cesta pre Rusko, ako prerušiť mierové rokovania medzi USA a Talibanom. Problém je v tom, že Rusko bolo práve jednou z krajín, ktoré tieto mierové rokovania podporovali. Na stretnutí s Talibanom v Moskve po prerušení mierových rokovaní v roku 2019 dalo Rusko najavo, že chce, aby mierové rokovania medzi USA a Talibanom pokračovali. Preto ide len ťažko porozumieť tomu, aké by takéto konanie malo výhody pre Rusko, aby to bolo ochotné vykonať. V roku 2021 sa k tomuto obvineniu vyjadril profesor Mark Galeotti vo svojom článku „Moscow Watches Kabul's Fall With Some Satisfaction, Much Concern“ pre The Moscow Times, kde označil aktivity z ktorých bolo Rusko obvinené za: „staromódne snahy o kúpu spojenectiev prostredníctvom hotovostných platieb, čo je prax, ktorú sovietska KGB v osemdesiatych rokoch poznala ako britskí politickí dôstojníci v Afganistane. v devätnástom storočí.“ (Galeotti, 2021)

Rok 2020 bol z pohľadu vývoju vojny v Afganistane úspešný, nakoľko vo februári toho roku podpísal Taliban s USA dohodu z Dauhy, ktorá bola prvým krokom ku koncu vojny. Táto

dohoda mala podporu aj zo strany Ruska, ktoré pri tej príležitosti vydalo spoločné vyhlásenie s USA. V júny 2020 vydal The New York Times článok v ktorom obviňovali Rusko zo snaženia platiť bojovníkom Talibanu za zabíjanie spojeneckých cieľov. Toto obvinenie bolo odmietnuté jak zo strany Ruska, tak aj zo strany Talibanu. Prezident USA Donald J. Trump poprel, že by bol o takom niečom informovaný.

3.7. 2021

Po prezidentských voľbách v USA a víťazstve Joe Bidena nastala neistá situácia vo vývoji vnútroafganských mierových rokovaní. Joe Biden totiž nezdíeľal rovnaký pohľad na stiahnutie spojeneckých a hlavne amerických vojsk ako Donald J. Trump. Jednotlivé strany tohoto konfliktu nevedeli, ako sa táto situácia vyvinie. Na marec 2021 bolo naplánované stretnutie „trojky“ o afganskom zmierení v Moskve. Na tomto stretnutí sa malo stretnúť Rusko, Čína a USA, avšak kvôli neistote ohľadom budúcich krokov USA sa toto stretnutie rozšírilo o ďalších členov: afganskú vládu, významných afganských politikov, Taliban, Pakistan a Katar, ktorý vo vyjednávaniach medzi USA a Talibanom v predošlých rokoch pôsobil, ako mediátor. Ruský minister zahraničných vecí S. Lavrov za označil ciele stretnutia: „pomôcť vyriešiť problémy, ktoré vznikli pri rokovaní v Dauhe, a povzbudiť strany k väčšej spolupráci prostredníctvom neformálnych, slobodných diskusií a dôverných rozhovorov“ (Teslova, 2021) Hlavnými výsledkami jednania bolo, že všetky strany chcú aby sa pokračovalo v vnútroafganských jednaniach s cieľom vytvorenia usporiadania Afganistanu do budúcnosti po konci vojny s tým, že nepodporujú obnovenie Islamského Emirátu v Afganistane a žiadajú všetky strany, aby sa zdržali násilia a aby sa Taliban vzdal svojej jarnej ofenzívy. (U.S. Department of State, 2021)

Hneď na začiatku mája (1. mája) začal Taliban svoju letnú ofenzívu v snahe zmocniť sa Afganistanu. Taliban využil chaos, ktorý sa dial počas sťahovania spojeneckých jednotiek z Afganistanu po 20 rokoch vojenského konfliktu na základe dohody z Dauhy. Taliban od začiatku ofenzívy stabilne zaberá postupne viac a viac územia Afganistanu. Štyria zástupcovia Talibanu sa zúčastnili jednania v Moskve na začiatku júla, avšak jeho presné výsledky nie sú známe. Ofenzíva Talibanu nabrala na sile v lete, kedy 6. augusta, kedy začala ofenzíva na veľké mestá. Táto ofenzíva sa skončila 15. augusta. Spojenecké jednotky ešte ani nestihli opustiť Afganistan a Taliban už ovládol Kábul. Asi nikto nečakal, že Taliban bude schopný behom tak nečakane krátkeho času ovládnuť celý Afganistan. Joe Biden bol ešte na začiatku presvedčený o sile afganskej armády, ktorá bola cvičená a zbrojená USA a tvrdil, že práve afganská armáda vydrží ofenzívu zo strany Talibanu a k dobytíu celého Afganistanu zo strany

Talibanu nepríde. Z. Kabulov sa taktiež vyjadril na tému rýchleho postupu Talibanu: „Bolo to skutočne trochu neočakávané, verili sme, že afganská armáda - nech už je akákoľvek - bude ešte nejaký čas prejavovať odpor. Zdá sa však, že sme boli príliš optimistickí, pokiaľ ide o kvalitu jednotiek vycvičených Američanmi a silami NATO. Pri prvom výstrele utiekli“ (TASS, 2021a) Z tohoto vyjadrenia je vidieť, že ani Rusko, ktoré malo už niekoľko rokov dobré vzťahy s Talibanom, nečakalo, že sa Talibanu podarí si tak rýchlo podmaniť celý Afganistan. Pre Rusko bol tento moment úžasný, nakoľko to bolo obrovské zahanbenie pre západ. Všade boli zábery chaotického sťahovania spojeneckých jednotiek, ambasád spojencov, a utekajúcich Afgancov, ktorí sa snažili utiecť z Afganistanu, pred Talibanom. Tieto obrazy chaosu boli pre Rusko úžasné, nakoľko kým spojenci utekali, Rusko nechalo ambasádu v Kábule normálne otvorenú, čo bolo možné práve vďaka posledným rokom budovania dobrých vzťahov s Talibanom. K chaosu v Kábule sa vyjadril aj Fjodor Lukjanov, redaktor časopisu Russia in Global Affairs journal a poradca ruského prezidenta Vladimíra Putina pre zahraničnú politiku: „Nemôžete viniť Rusko, že sa cíti trochu samolúbo pri tom, čo sa deje v Kábule. Toto je PR katastrofa obrovských rozmerov pre Ameriku. Zúfalé zábery z kábulského letiska sa dostanú do historických kníh.“ (Light & Sauer, 2021) Toto bol víťazný moment nie len pre Taliban, ale aj pre Rusko, ktoré sa tak utvrdilo v tom, že podporilo tu správnu stranu, ktorá im prinesie väčší vplyv.

Z. Kabulov sa vyjadril, že je jednoduchšie vyjednávať s Talibanom, než s predošlou „bábkovou vládou“ A. Ghaniho. (Kozlov & Rynda, 2021) Ruský veľvyslanec Dmitry Zhirnov sa dokonca stretol so zástupcom Talibanu len pár hodín po prevzatí moci nad Kábulom. Rusko začalo raziť cestu kladného hodnotenia situácie, napríklad zástupca Ruska v OSN Vasilij Nebenzia sa vyjadril, že Afganistan čaká „svetlá budúcnosť národného zmierenia, s návratom práva a poriadku do ulíc a o ukončení rokov krviprelievania“. (Kozlov & Rynda, 2021) Aj napriek kladnej rétorike zástupcov Ruska v prvých dňoch po prevzatí moci v Afganistane Talibanu, sa následne stalo postavenie Ruska viac pragmatické. Pragmatickosť Ruska bola vidieť na tom, že aj napriek tomu, že Rusko malo dobré vzťahy s Talibanom, tak nechali Taliban na zozname teroristických organizácií. Rusko totiž stále potrebovalo, aby Taliban dodržal svoju časť a postaral sa o IS-KP a iné teroristické skupiny, ktoré predstavujú bezpečnostnú hrozbu pre Rusko a post-sovietske krajiny strednej Ázie.

Jeseň 2021 sa v kontexte vzťahov medzi Ruskom a Talibanom začala na začiatku septembra, kedy sa odohralo Východné ekonomické fórum, kde vystúpil aj ruský prezident V. Putin, ktorý sa vyjadril: „Rusko nemá záujem na rozpade Afganistanu, pretože v tomto prípade „nebude s kým hovoriť“. Čím skôr radikálny Taliban podľa Putina vstúpi do takzvanej rodiny

civilizovaných národov, tým ľahšie bude s Talibanom skontaktovať sa s otázkami, že v rámci civilizovaných vzťahov treba dodržiavať civilizované pravidlá.“ (kremlin.ru, 2021) V októbri Rusko pozvalo Taliban na stretnutie do Moskvy. Toto stretnutie sa odohralo 20. októbra. Už pred týmto stretnutím Rusko vyvíjalo tlak na Taliban ohľadom IS-KP. Chaotická situácia pretrvávajúca v Afganistane bola totiž ideálnym priestorom pre IS-KP na rozširovanie a tým pádom aj možné ohrozenie Ruska a krajín post-sovietskeho priestoru, čo bolo pre Rusko neprijateľné a hlavne to bolo argumentom prečo Rusko nadviazalo a udržiavalo dobré vzťahy s Talibanom. Na stretnutí v Moskve sa celkovo zúčastnilo až desať krajín. Taliban využil toto stretnutie na to, aby požiadal zúčastnené krajiny, aby uznali vládu Talibanu v Afganistane, ktorý sa po ich prevzatí moci zmenil na Islamský emirát Afganistan. Odpoveď na túto prosbu Talibanu dal novinárom S. Lavrov: „O oficiálnom uznaní Talibanu sa zatiaľ nediskutuje. Ako väčšina iných vplyvných krajín v regióne sme s nimi v kontakte. Nabádame ich, aby splnili sľuby, ktoré dali, keď sa dostali k moci“ (Deutsche Welle, 2021) O deň neskôr sa k otázke Talibanu vyjadril aj V. Putin: „vyškrtnutie hnutia Taliban zo zoznamu teroristických organizácií je možné, zároveň však zdôraznil, že sa tak musí stať na úrovni Organizácie Spojených národov.“ (TASS, 2021b) Tento krok bol pozitívnou správou pre Taliban¹. Pre Rusko je taktiež podstatné, aby Taliban nastavil stabilnú vládu a aby sa Afganistan opäť neprepadol do ďalšej občianskej vojny, ktorá by bola ďalšou príležitosťou pre IS-KP. Rusko potrebuje, aby bol Taliban schopný vytvoriť nie len stabilnú vládu, ale aj vládu, ktorá bude akceptovateľná pre všetky etniká v Afganistane, čo je extrémne náročná úloha. Afganistan sa po prevzatí moci Talibanom stal navonok opäť neutrálnou krajinou. Taliban sa v tomto kroku odvoláva práve na historickú tradíciu Afganistanu, ako neutrálnej krajiny.

Rok 2021 bol najzásadnejším rokom vojny v Afganistane. Na začiatku roka panovala neistota, po zvolení Joe Bidena, ohľadom stiahnutia spojeneckých vojakov na základe dohody Dauhy. V marci prebehlo plánované stretnutie „trojky“, ktoré sa avšak kvôli tejto neistote rozšírilo z troch krajín, ktoré sa mali zúčastniť na 10 a prizvaní boli aj aktéri z Afganistanu, vrátane Talibanu. Výsledkom rokovania bolo okrem iného volanie po zdržaní násilia, ktoré bolo mierené na Taliban, ktorý v tom čase podstupoval svoju jarnú ofenzívu. Taliban rozbehol svoju ďalšiu ofenzívu 1. mája. Táto ofenzíva skončila 15. augusta dobytím Kábulu. Z vyjadrení Ruska vyplýva, že čakali výhru Talibanu, ale nie tak rýchlo, ako sa stalo. Rusko si užívalo moment, kedy spojenecké vojská vedené USA a ambasády spojencov a USA v chaose rýchlo opúšťali Afganistan, zatiaľ, čo Rusko nechalo otvorené svoje veľvyslanectvo. Rusko vyjadrilo

¹ V čase dokončovania práce bol Taliban ešte stále na ruskom zozname teroristických organizácií.

podporu Talibanu v podstate hned' po dobytí Kábulu. Rusko na jeseň čiastočne zmenilo rétoriku a začalo po Talibane vyžadovať, aby sa postaral o hrozbu IS-KP a aby zabezpečil stabilnú vládu. V týchto vyjadreniach je vidieť návrat k ostražitosti a pragmatickosti u Ruska, nakoľko sa obávali možného posilnenia IS-KP v chaose, ktorý vládol v Afganistane. Rusko sa taktiež obávalo scenára v ktorom by si Taliban neudržal moc nad celým Afganistanom a rozpútala by sa ďalšia občianska vojna, ktorá by opäť pomohla IS-KP. V októbri Taliban žiadal na stretnutí v Moskve prítomné krajiny vrátane Ruska o uznanie. Rusko avšak nemá v pláne uznať vládu Talibanu, ani odstrániť Taliban zo zoznamu teroristických skupín, kým sa Taliban nepostará o hrozby, ktoré vníma Rusko na území Afganistanu. Tento krok môžeme vnímať, ako čiastočné zhoršenie vzťahov medzi Ruskom a Talibanom.

Záver

Afganistan je štátom s geografickou polohou, ktorá ho historicky robí zaujímavým pre veľmoci. Rusko bolo jednou z veľmocí, ktoré sa pokúsili získať kontrolu nad týmto územím v rokoch 1979-1989. Sovietska vojna v Afganistane bola do istej miery motivovaná okrem iného aj strachom z možnosti rozšírenia islamistických trendov z blízkeho východu, medzi ktoré patrila napríklad revolučné tendencie z Iranu, či islamizmus zo zvyšku blízkeho východu. Ďalším dôvodom pre inváziu bola nestabilita na území Afgansiatnu v 70. rokoch. Sovietsky zväz vojnu v Afganistane nevyhral a v roku 1989 sa jeho vojská stiahli. Táto prehra bola veľkým a ťažkým úderom pre Sovietsky zväz, nakoľko jeho sila pochádzala z „hard power“ a toho, akým spôsobom sa prezentoval pred svetom.

Bezvládie po odchode sovietskych vojsk, počas nasledujúcej občianskej vojny, bolo prostredie, v ktorom bol v roku 1994 založený Taliban, ktorý sa stal rýchlo úspešným aj vďaka prisaha vernosti od teroristickej skupiny Al-Káida. V roku 1996 prevzal moc nad Afganistanom a založil Islamský emirát Afganistan. Bol to práve blízky vzťah s Al-Káidou, ktorá si našla v Afganistane bezpečné útočisko, čo sa stalo po teroristických útokoch 9/11 Talibanu osudné. Jednou z krajín, ktoré v Rade bezpečnosti OSN odobrili inváziu do Afganistanu, bolo aj Rusko. Rusko ďalej ukončilo akékoľvek možné kontakty s Talibanom v roku 2003, kedy na základe rozsudku najvyššieho súdu dalo Taliban na zoznam zakázaných teroristických organizácií.

Aj napriek komplikovanej histórii si avšak Rusko s Talibanom bolo schopné vybudovať dobré vzťahy po roku 2015. To bolo z veľkej časti dané spoločným nepriateľstvom voči Islamskému štátu- provincie Kohrasan (IS-KP), ktorý vznikol na území Afganistanu na začiatku roku 2015. Toto nepriateľstvo zo strany Ruska prúdilo z obáv prenesenia IS-KP na územia post-sovietskych krajín, ktoré tvoria nárazníkové pásmo Ruska. Islam je niečo, čo má obyvateľstvo Afganistanu spoločné s obyvateľmi post-sovietskych krajín v strednej Ázii. Rusko má na svojom území taktiež početnú menšinu moslimov. Ďalším faktorom v prospech budovania vzťahov medzi Ruskom a Talibanom bolo poučenie Ruska z predošlej vojny v Afganistane, na základe čoho sa Rusko nechce priamo fyzicky angažovať na území Afganistanu, ktorý je etnicky veľmi rozdelený, čo vytvára veľký problém pre udržanie stabilnej vlády v Afgansiatne. Najpočetnejším etnikom na území Afganistanu sú Paštúni, ktorí ale zároveň netvoria viac než 50% obyvateľstva.

H1: Vzťah medzi Ruskom a Talibanom sa od roku 2015 vyvíjal stabilne až do konca roku 2021

Prvotným impulzom pre zblíženie s Talibanom bolo pre Rusko založenie IS-KP v roku 2015. Rusko svojim zblížením s Talibanom dalo v podstate najavo, že neverí, že by bola afganská vláda schopná postarať sa o tento, pre Rusko, bezpečnostný problém. Rusko sa z počiatku, v roku 2015, snažilo navonok minimalizovať svoje vzťahy s Talibanom len na kontakt výhradne ohľadom bojom s IS-KP, avšak už v tomto období existovalo podozrenie, že V. Putin sa stretol v predstaviteľmi Talibanu, čo by znamenalo silnejší vzťah medzi Ruskom a Talibanom, než Rusko v roku 2015 priznalo. Rusko hralo v nasledujúcich dvoch rokoch hru na dve strany, čo nebolo problémom vo vzťahu s Talibanu, nakoľko Taliban odmietal akékoľvek vzťahy s Ruskom až do roku 2017, kedy sa priznal, že je v kontakte s Ruskom od roku 2007, s tým, že vzťahy medzi nimi sa za posledné 3 roky zlepšili. Zbližovanie medzi Ruskom a Talibanom bolo v roku 2018 evidentné. Bol to práve Moskovský formát, kde sa zástupcovia Talibanu prvýkrát zúčastnili zahraničných rokovaní. Tieto rokovania pokračovali a naberali na intenzite aj v nasledujúcich rokoch, kedy sa dokonca podarilo Rusku presvedčiť Taliban o účasti na „vnútroafgánskom dialógu“, na ktorom sa zúčastňovali aj afganskí politickí predstavitelia, ktorí avšak neboli súčasťou vlády v Kábule (od prvého dialógu sa Rusko dištancovalo, avšak je ťažké uveriť, že by sa dal zorganizovať bez pomoci Ruska).

Vzťah Ruska s Talibanom bol najlepší počas leta 2021, kedy aj uprostred chaosu odohrávajúcim sa v Kábule bolo Rusko, vďaka svojmu dobrému vzťahu s Talibanom, schopné nechať otvorenú svoju ambasádu. Ďalším dôkazom o dobrých vzťahoch medzi Ruskom a Talibanom bolo aj stretnutie Ruského veľvyslanca Dmitryho Zhirnova s predstaviteľmi Talibanu len 48 hodín po dobytí Kábulu. Boli to taktiež aj iné vyjadrenia podpory, ktoré dosvedčovali o veľmi blízkom vzťahu, ktorý si od roku 2015 vybudovalo Rusko s Talibanom. Zmena nastala na jeseň, keď sa Rusko začalo správať pragmatickejšie a začalo po Talibane žiadať, aby dodržal svoju časť dohody, inak Rusko neuzná vládu Talibanu a neodstráni ho zo zoznamu teroristických organizácií. Toto sa dá označiť ako prvé ochladnutie vzťahov medzi Ruskom a Talibanom v období rokov 2015 až 2021. Preto je záverom, že vzťah medzi Ruskom a Talibanom sa stabilne a pozitívne vyvíjal do jesene roku 2021, kedy došlo k zmene rétoriky zo strany Ruska a vzťahy medzi Ruskom a Talibanom mierne ochladli.

H2: Vznik Islamského štátu – provincia Khorasan je hlavným dôvodom pre pozitívny vývoj vzťahu medzi Ruskom a Talibanom

Nebol to len vznik IS-KP, ktorý bol dôvodom pre vývoj vzťahu medzi Ruskom a Talibanu. Rusko po skúsenosti zo svojej predošlej intervencie a totálneho neúspechu USA

a NATO v snahe budovať štát a funkčnú centrálnu moc v etnicky rôznorodom Afganistane, nemá žiadne ambície pre „state building“ (budovanie štátu). Preto sa Rusko snaží spraviť čokoľvek, aby sa nemuselo priamo angažovať v Afganistane. To je hlavným dôvodom, prečo bolo schopné nadviazať a zlepšovať vzťah s Talibanom, aj napriek historicky negatívnym vzťahom s touto, Ruskom označenou, teroristickou organizáciou. Hrozba zo strany IS-KP bola veľkou motiváciou tieto vzťahy nadviazať a udržovať. Na druhej strane na konci roku 2021 používalo Rusko práve prítomnosť tejto bezpečnostnej hrozby na území Afganistanu, ako dôvod, prečo zatiaľ nemalo v pláne uznať vládu Talibanu a odstrániť Taliban zo zoznamu teroristických organizácií. Práve táto nevôľa Ruska bola prvým momentom, kedy dovtedy neustále zlepšujúce vzťahy medzi Ruskom a Talibanom ochladli. Preto sa dá povedať, že vznik IS-KP bol rozhodne hlavným impulzom pre naštartovanie vzťahu s Talibanom, ale v prípade jeho vývoja ide skôr o dvojsečnú zbraň, ktorá bola do druhej polovice roka 2021 jedným z dôvodov pre pozitívny vývoj vzťahu medzi Ruskom a Talibanom.

H3: Rusko vďaka vzťahu s Talibanom získalo väčší vplyv na území Afganistanu

Jedným z cieľov ruskej pomoci Talibanu bolo získať väčší vplyv na území Afganistanu, cez podporu Talibanu. Kým zo začiatku malo Rusko tendenciu hrať politickú hru na dve strany (najmä v období rokov 2016 a 2017), v roku 2018 sa vzťahy s Talibanom naplno rozbehli, keď sa Taliban zúčastnil Moskovského formátu, čo bolo zároveň prvé zahraničné jednanie, ktorého sa Taliban zúčastnil. Rovnako, ako sa prehľbovali a zlepšovali vzťahy medzi Ruskom a Talibanom, tak sa prehľbovala aj otvorenosť Talibanu rokovať s afganskými politikmi ohľadom mierového riešenia situácie v Afganistane. V roku 2019 vznikol vnútroafganský dialóg, ktorý bol prelomový v tom, že išlo o prvé mierové rokovanie na ktorom sa zúčastnili zástupcovia Talibanu a politickí zástupcovia z Kábulu, ktorí avšak neboli súčasťou vlády. Tieto úspechy, v tom dostať Taliban k rokovaciemu stolu, dali Rusku veľký vplyv na území Afganistanu. Keď v roku 2021 Taliban dobyl Kábul a všetky spojenecké štáty zatvárali svoje ambasády a rýchlo v chaose opúšťali Afganistan, bolo to práve Rusko, ktoré nechalo svoju ambasádu normálne otvorenú. To dôkaz toho, ako dobré vzťahy malo v ten moment Rusko s Talibanom. Dá sa povedať, že Rusko v tomto konflikte dobre odhadlo situáciu, nakoľko Taliban vyšiel z konfliktu víťazne a prevzal kontrolu nad Afganistanom. Dobré vzťahy s Talibanom v kombinácii s prevzatím moci Talibanom znamená, že Rusko rozhodne zvýšilo svoj vplyv na území Afganistanu v porovnaní s rokom 2015.

Vďaka tomuto vplyvu sa Rusko stáva zároveň aj významnejším hráčom v strednej Ázii. Otázkou však ostáva, ako sa k tomuto potenciólnemu rozširovaniu Ruského vplyvu a vláde

Talibanu v Afganistane postaví jeho susedia: India, Pakistan a hlavne Čína, ktorá je momentálne považovaná realistami, ako je aj John J. Mearsheimer za jasného rivala USA: „Dnes sú Čína a Spojené štáty zamknuté v niečom, čo možno nazvať iba novou studenou vojnou – v intenzívnej bezpečnostnej súťaži, ktorá sa dotýka každého rozmeru ich vzťahu.“ (Mearsheimer, 2021, s. 48)

Nedostatky práce spočívajú v nedostatku odborných prác na tému aktuálnych vzťahov medzi Ruskom a Talibanom, čo je dané tým, že udalosti zmienené v práci sa radia medzi nedávne. Ďalším nedostatkom práce je taktiež jazykový faktor, ktorý obmedzil zdroje možné k využitiu v práci len na tie, ktoré boli napísané v anglickom, českom, prípadne slovenskom jazyku. Slabou stránkou práce môžu byť taktiež niektoré vyjadrenia zo zdrojov, ako je TASS alebo Anadolu Agency, ktoré bývajú využívané na propagandu.

V ďalšom výskume by sa dalo s odstupom času venovať ďalšiemu vývoju vzťahu medzi Ruskom a Talibanom po dobytí Kábulu 15. augusta 2021. Taktiež by sa mohol budúci výskum venovať samotnému IS-KP a vyhodnoteniu jeho potenciálu vykonávať útoky mimo územia Afganistanu.

Literatúra:

- Azami, D. (2018a). Is Russia arming the Afghan Taliban?. *BBC*. <https://www.bbc.com/news/world-asia-41842285>
- Azami, D. (2018b). 'It's a triumph for Russian diplomacy'. *BBC*. <https://www.bbc.com/news/world-asia-46155189>
- Bacon, T. (2018). Deadly Cooperation: the Shifting ties between Al-Qaeda and the Taliban. *War on the Rocks*. <https://warontherocks.com/2018/09/deadly-cooperation-the-shifting-ties-between-al-qaeda-and-the-taliban/>
- Burack, C., Bushuev, M., & Saifullah, M. (2017). US skips out on Afghanistan-Taliban conference in Moscow. *Deutsche Welle*. <https://www.dw.com/en/us-skips-out-on-afghanistan-taliban-conference-in-moscow/a-38426486>
- CIA. *Field Listing- Religions*. CIA.gov. Retrieved April 20, 2022, from <https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/religions>
- CNN. (2001). U.S.-Russia Working Group: No Taliban in Afghanistan's future. *CNN*. <https://edition.cnn.com/2001/WORLD/europe/11/01/ret.us.russia/index.html>
- Deutsche Welle. (2021). Taliban pleads for recognition at Moscow talks. *Deutsche Welle*. <https://www.dw.com/en/taliban-pleads-for-recognition-at-moscow-talks/a-59559553>
- Elias, B. (2021). Why the Taliban Won't Quit al Qaeda. *Foreign Policy*. <https://foreignpolicy.com/2021/09/21/taliban-al-qaeda-afghanistan-ties-terrorism/>
- Galeotti, M. (2021). Moscow Watches Kabul's Fall With Some Satisfaction, Much Concern. *The Moscow Times*. <https://www.themoscowtimes.com/2021/08/16/moscow-watches-kabuls-fall-with-some-satisfaction-much-concern-a74805>
- Gul, A. (2017). Afghan Taliban Declines to Support Moscow-Backed Peace Talks. *Voice of America*. <https://www.voanews.com/a/afghan-taliban-declines-to-support-moscow-backed-peace-talks/3808505.html>
- Gul, A. (2019). Russia Set to Host Taliban, Afghan Politicians. *Voice of America*. <https://www.voanews.com/a/russia-set-to-host-taliban-afghan-politicians/4934427.html>
- Hobson, P., Harooni, M., & Jones, G., Osborn, A. (Ed.). (2016). Russia, Pakistan, China warn of increased Islamic State threat in Afghanistan. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-afghanistan-taliban-russia-pakistan-c-idUSKBN14G19I>
- Hoodbhoy, P. (2005). AFGHANISTAN AND THE GENESIS OF GLOBAL JIHAD. *Peace Research*, 37(1), 15-30. <https://www.jstor.org/stable/24469676>

- Jain, R. (2018). Russia reaches out to Afghan leaders for Taliban talks, angering Kabul. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-afghanistan-russia-taliban-idUSKCN1N71GD>
- Katz, R. (2021). The Taliban's Victory Is Al Qaeda's Victory. *Foreign Policy*. <https://foreignpolicy.com/2021/09/13/taliban-victory-afghanistan-al-qaeda-victory-911/>
- Kieffer, C. M. (1982). AFGHAN. *Encyclopaedia Iranica*. <https://www.iranicaonline.org/articles/afgan-in-current-political-usage-any-citizen-of-afghanistan-whatever-his-ethnic-tribal-or-religious-affiliation>
- Kotkin, S. (2016). Russia's Perpetual Geopolitics: Putin Returns to the Historical Pattern. *Foreign Affairs*, 95(3), 2-10.
- Kozlov, P., & Rynda, A. (2021). Afghan crisis: Russia plans for new era with Taliban rule. *BBC*. <https://www.bbc.com/news/world-europe-58265934>
- kremlin.ru. (2021). Пленарное заседание Восточного экономического форума. Kremlin.ru. Retrieved April 20, 2022, from <http://kremlin.ru/events/president/news/66586>
- Library of Congress. (2005). *COUNTRY PROFILE: AFGHANISTAN*. Library of Congress – Federal Research Division. Retrieved April 19, 2022, from <https://web.archive.org/web/20050226190601/http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/profiles/Afghanist an.pdf>
- Light, F., & Sauer, P. (2021). As Chaos Engulfs Kabul, Russia Says It's Ready to Work With the Taliban. *The Moscow Times*. <https://www.themoscowtimes.com/2021/08/16/as-chaos-engulfs-kabul-russia-says-its-ready-to-work-with-the-taliban-a74809>
- Mackenzie, J., Russell, R. (Ed.). (2015). Taliban says no contacts with Russia over Islamic State. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-afghanistan-taliban-russia-idUSKBN0UA0E320151227>
- Mashal, M., & Kramer, A. E. (2016). Russia Pulls Back From Cooperating With U.S. on Afghanistan. *The New York Times*. https://www.nytimes.com/2016/02/21/world/asia/russia-pulls-back-from-cooperating-with-us-on-afghanistan.html?_r=0
- Marshall, T. (2017). *V zajatí geografie* (1st ed.). Premedia.
- Mearsheimer, J. J. (2021). The Inevitable Rivalry: America, China, and the Tragedy of Great Power Politics. *Foreign Affairs*, 100(6), 48-58.
- Michel, C. (2015). Russia Continues Inflating the ISIS Threat in Central Asia. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2015/09/russia-continues-inflating-the-isis-threat-in-central-asia/>
- Michel, C. (2016). Just How Many ISIS Fighters Are There in Afghanistan?. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2016/04/just-how-many-isis-fighters-are-there-in-afghanistan/>

- Newell, R. S. (1969). Afghanistan: The Dangers of Cold War Generosity. *Middle East Journal*, 23(2), 168-176.
https://www.jstor.org/stable/pdf/4324433.pdf?refreqid=excelsior%3A6a32d20770f82ed352e629d18a9f1c99&ab_segments=&origin=
- Ozturk, M. (2016). Exclusive interview with Russian diplomat Zamir Kabulov. *Anadolu Agency*. <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/exclusive-interview-with-russian-diplomat-zamir-kabulov/717573>
- Pannier, B. (2014). State, Religion, And Radicalism In Central Asia. *Radio Free Europe/Radio Liberty*. <https://www.rferl.org/a/central-asia-islam/26707668.html>
- Parker, C. B. (2015). Russian policy toward Afghanistan unsettled and precarious, Stanford scholar says. *Stanford News*. <https://news.stanford.edu/2015/08/17/russia-afghan-stoner-081715/>
- Putz, C. (2016). From Russia with Bullets: Moscow Gifts Kabul 10,000 AK-47s. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2016/02/from-russia-with-bullets-moscow-gifts-kabul-10000-ak-47s/>
- Rasmussen, S. E. (2017). Russia accused of supplying Taliban as power shifts create strange bedfellows. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2017/oct/22/russia-supplying-taliban-afghanistan>
- RFE/RL. (2015). Taliban Denies Talks With Russia On Fighting Islamic State. *Gandhara*. <https://gandhara.rferl.org/a/afghanistan-taliban-russia-islamic-state/27452013.html>
- RFE/RL. (2019). Hosting Taliban Delegates, Russia Calls For Withdrawal Of Foreign Forces From Afghanistan. *Radio Free Europe/Radio Liberty*. <https://www.rferl.org/a/taliban-envoys-arrive-in-moscow-to-meet-afghan-politicians-tribal-elders/29967224.html>
- Rowlatt, J. (2018). Russia 'arming the Afghan Taliban', says US. *BBC*. <https://www.bbc.com/news/world-asia-43500299>
- Savage, C., Schmitt, E., & Schwirtz, M. (2020). Russia Secretly Offered Afghan Militants Bounties to Kill U.S. Troops, Intelligence Says. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2020/06/26/us/politics/russia-afghanistan-bounties.html>
- Sediqi, A. Q., & Jain, R. (2019). Russia plays power broker as U.S.-Taliban talks gather steam. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-afghanistan-russia-taliban-idUSKCN1PP19A>
- Shaffer, B. (2006). *The Limits of Culture: Islam and Foreign Policy*. The MIT Press.
- Shalizi, H., & Smith, J. (2016). Ties between Russia and the Taliban worry Afghan, U.S. officials. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-afghanistan-russia-idUSKBN13W2XJ>

Sharifi, S., & Adamou, L. (2018). Taliban threaten 70% of Afghanistan, BBC finds. *BBC*. <https://www.bbc.com/news/world-asia-42863116>

Solovyov, D., Winning, A. (Ed.). (2015). Russia's interests coincide with Taliban's in fight against ISIS: agency cites diplomat. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-russia-taliban-idUSKBN0U61EQ20151223>

Stewart, P., & Ali, I. (2017). Russia may be helping supply Taliban insurgents: U.S. general. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-usa-afghanistan-russia-idUSKBN16U234>

TASS. (2018). Taliban controls more than half of Afghanistan's territory - Russian diplomat. *TASS*. <https://tass.com/politics/1013287>

TASS. (2021a). Russian envoy describes Taliban's seizure of Kabul as somewhat unexpected. *TASS*. https://tass.com/world/1326297?utm_source=google.com&utm_medium=organic&utm_campaign=google.com&utm_referrer=google.com

TASS. (2021b). Taliban welcomes Russia's plans to remove them from list of terrorists - spokesman. *TASS*. https://tass.com/world/1353493?utm_source=google.sk&utm_medium=organic&utm_campaign=google.sk&utm_referrer=google.sk

Teslova, E. (2019). Russia, Taliban hold talks in Moscow. *Anadolu Agency*. <https://www.aa.com.tr/en/world/russia-taliban-hold-talks-in-moscow-/1584201>

Teslova, E. (2020). Russia slams reports on bounties for Taliban as 'lies'. *Anadolu Agency*. <https://www.aa.com.tr/en/politics/russia-slams-reports-on-bounties-for-taliban-as-lies/1893466>

Teslova, E. (2021). Afghan peace settlement meeting starts in Moscow. *Anadolu Agency*. <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/afghan-peace-settlement-meeting-starts-in-moscow/2180253>

The Guardian. (2019). Russia hosts Taliban delegation following collapse of US talks. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2019/sep/15/russia-hosts-taliban-delegation-following-collapse-of-us-talks>

The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. (2017). Press release on six-party consultations on Afghanistan in Moscow. In *The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation*. https://archive.mid.ru/en/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/2642417

The Wire. (2017). Moscow Six-Party Talks on Afghanistan Commit to 'Red lines' on Taliban Engagement. *The Wire*. <https://thewire.in/external-affairs/moscow-six-party-talks-afghanistan-commit-red-lines-taliban-engagement>

Todd, B. (2015). Russia, Taliban share intelligence in fight against ISI. *CNN*. <https://edition.cnn.com/2015/12/24/europe/putin-taliban-isis/>

Topychkanov, P. (2017). Why Friendship Between Russia and the Taliban is Impossible. *Carnegie Moscow Center*. <https://carnegiemoscow.org/2017/02/20/why-friendship-between-russia-and-taliban-is-impossible-pub-68061>

Trenin, D. (2016). The Revival of the Russian Military: How Moscow Reloaded. *Foreign Affairs*, 95(3), 23-29.

U.S. Department of State. (2020a). *Agreement for Bringing Peace to Afghanistan between the Islamic Emirate of Afghanistan which is not recognized by the United States as a state and is known as the Taliban and the United States of America*. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/02/Agreement-For-Bringing-Peace-to-Afghanistan-02.29.20.pdf>

U.S. Department of State. (2020b). *Joint Statement on the Signing of the U.S.-Taliban Agreement*. <https://2017-2021.state.gov/joint-statement-on-the-signing-of-the-u-s-taliban-agreement/index.html>

U.S. Department of State. (2021). *Joint Statement on Extended "Troika" on Peaceful Settlement in Afghanistan*. <https://www.state.gov/joint-statement-on-extended-troika-on-peaceful-settlement-in-afghanistan/>

ВСРФ. (2003). *Решение Верховного Суда РФ от 14 февраля 2003 г. N ГКПИИ 03-116*. Верховный Суд Российской Федерации.

Yousafzai, S. (2015). A Taliban-Russia Team-Up Against ISIS?. *The Daily Beast*. <https://www.thedailybeast.com/a-taliban-russia-team-up-against-isis>

Abstrakt

Udalosti minulého roka a návrat Talibanu k moci bolo niečo, čo asi nikto nepredpokladal. Preto je potrebné porozumieť tomu, čo mohlo prispieť k takémuto rýchlemu prevzatiu moci Talibanom v Afganistane. Jedným zo spôsobov, ako sa dá nazrieť na vzrast Talibanu je cez jeho vzťah s Ruskom od roku 2015. Táto práca sa preto zaoberá vývojom vzťahu medzi Ruskou federáciou a Talibanom od roku 2015 až do roku 2021. Pre lepšie pochopenie analýzy vyjadrení predstaviteľov Ruska a Talibanu, vo výskumnej časti, sú súčasťou práce aj časti o historickom a geografickom kontexte, ktorý vysvetľuje komplikovanú históriu oboch strán vo vzťahu k Afganistanu, jeden k druhému a etnologické a náboženské pomery v Afganistane a čiastočne aj v post-sovietskych krajinách strednej Ázie. Práca by mala ponúknuť vysvetlenie motivácií Ruska a Talibanu k vytvoreniu vzťahu, vývoj tohoto vzťahu, ako taký a jeho dopad na vplyv Ruska na území Afganistanu.

K docieleniu práce bola využitá metóda prípadovej štúdie, ktorá využíva vyzbierané vyjadrenia primárne od predstaviteľov Ruska a Talibanu. Ďalšie doplnujúce výroky pochádzajú z radov afganských politických predstaviteľov, prípadne expertov na medzinárodné vzťahy. Pre doplnenie kontextu a pozadia výrokov, boli ďalej vybrané zásadné politické stretnutia, zasadnutia, mierové konferencie, obvinenia, či kontroverzie prevažne z amerických médií.

Výsledky práce spočívajú vo vysvetlení vývoja vzťahu medzi Ruskom a Talibanom a ich motivácií na základe analýz výrokov ich predstaviteľov a kontextu zásadných politických stretnutí, mierových konferencií, obvinení, či kontroverzií prevažne z amerických médií.

Kľúčové slová: Rusko, Taliban, Islamský štát- provincia Khorasan, Afganistan, diplomatické vzťahy, Bezpečnosť

Abstract

Last year's events and the Taliban's return to power were something no one expected. It is therefore necessary to understand what may have contributed to such a rapid takeover done by Taliban in Afghanistan. One way to look at the growth of the Taliban is through its relationship with Russia since 2015. This work therefore looks at the development of the relationship between the Russian Federation and the Taliban from 2015 to 2021. To better understand the analysis of Russia and Taliban statements, in the research part, there is also a part on the historical and geographical context, which explains the complicated history of both sides in relation to Afghanistan and each other and the ethnological and religious conditions in Afghanistan and partly in the post-Soviet countries of Central Asia. The work should offer explanations of the motivations of Russia and the Taliban to form a relationship, the development of this relationship as such and its impact on Russia's influence in Afghanistan.

The case study method, which uses collected statements primarily from Russia and the Taliban, was used to reach a conclusion of this work. Other additional statements come from the ranks of Afghan politicians or experts in international relations. To complement the context and background of the statements, major political meetings, sessions, peace conferences, accusations, or controversies were selected, mainly from the American media.

The results of the work consist in explaining the development of the relationship between Russia and the Taliban and their motivations based on analyses of the statements of their representatives and the context of major political meetings, peace conferences, accusations or controversies, mainly from the American media.

Key words: Russia, Taliban, Islamic State- Khorasan Province, Afghanistan, Relations, Security